KRANJ, 13. JANUARJA 1956
LETO IX — ŠT. 4
DIN 10.—

Glas Gorenjske

Glasilo SZDL za Gorenjsko

Izdaja: Gorenjski tisk / **Ureja:** Uredniški odbor / **Odgovorni urednik:** Slavko Beznik
Telef. uredništva 475 — uprave 190 / Tekoči račun pri NB Kranj štev. 61-KB-1-Ž-135 / Izhaja v ponedeljek in petek / Naročnina: letna 600, polletna 300, mesečna 50 dinarjev.

Matevž Kordež — smučka št. 1 za Cortino d' Ampezzo

Problematika, ki je aktualna za naše gospodarstvo

Odnos do družbenih sredstev

Težnje za razdeljevanje dobička v podjetjih so še vedno precejšnje

Pri preoblikovanju državljanske zavesti, na sedanji stopnji našega družbenega razvoja, ima nadvse pomembno vlogo, zlasti sedaj, tudi odnos do družbene lastnine, do družbenih sredstev.

V povojnih letih, letih poleta naših delovnih množic za iztrganje dežele iz krempljev zaostalosti, je bil odnos do družbenih sredstev, katera smo vlagali največ v industrijo, nekoliko posplošen. Trošenje teh sredstev za kapitalno izgradnjo, ki je bila nujno potrebna kot osnova za nadaljnji razvoj, se je zdelo samo po sebi pravilno. In takrat je tudi bilo! Zato je življenjski standard v tistih letih ostal nekoliko v ozadju.

Sedaj, ko smo se v glavnem že izkopali iz najhujših težav, smo lahko začeli stopati na novo pot. Začeli smo lahko (to bo deloma razvidno tudi iz družbenih planov za letošnje leto) s spreminjanjem strukture vlaganja investicij v posamezne gospodarske panoge.

Številne začete gradnje najrazličnejšega značaja, ki so v določenem smislu dediščina poprej navedene miselnosti in izhajajočega odnosa do družbenih sredstev, smo ustavili. Vrsta teh gradenj je, oziroma se je smatrala za nujne, čeravno vedno in povsod ni bilo zanje narejenih rentabilnostnih računov. Veliko teh gradenj bo počakalo, da bo moč sčasoma najti denar za nadaljevanje teh del.

Tu se pravzaprav začenja spreminjanje odnosa do družbenih sredstev.

Ta spremenjeni odnos pa nima svojih korenin zgolj v tem, dasiravno je tu najbolj občuten in otipljiv. Še vrsta možnosti je za njegovo uveljavljanje tudi drugje.

Eden izmed njih je prav gotovo neposredni odnos do zapuslevanja delovne sile in do sredstev podjetij, s katerimi razpolagajo delovni kolektivi.

Ko se je v aprilu lanskega leta začel uveljavljati novi plačni sistem, ki je temeljil na izboljšanih osnovah kot dotakratni, na katerega naj ne bi vplivalo število zaposlenih, v mnogih podjetjih niso upoštevali tega načela. Niso namreč zaupali v resničnost začrtanih smernic. V novih tarifnih pravilnikih so podjetja planirala razna delovna mesta, ki še do danes niso zasedena, v večini primerov so torej tudi nepotrebna.

V podjetjih na Gorenjskem se je od aprila do septembra lani povečalo število zaposlenih delavcev za 684 delavcev, vendar je še vedno 1194 delovnih mest, planiranih sicer v tarifnih pravilnikih, ostalo nezasedenih. Iz tega lahko sklepamo, da je bila vsaj dobra polovica delovnih mest planirana z upanjem , da bo moč na ta način povečati vsoto plačnih skladov v podjetjih. Ponekod so se ti »načrti« tudi uveljavili.

Posebno vprašanje pa so izplačila plač iz dela dobička, ki ostane podjetjem. Analize kažejo, da so podjetja izplačala delavcem v preteklem letu (do vključno meseca septembra) povprečno 5908 dinarjev iz presežka plačnih skladov, z oktobrom pa se je to povprečje dvignilo že na 7300 dinarjev, kar pomeni v celoti 73% povprečnega mesečnega zaslužka vseh zaposlenih v septembru na Gorenjskem.

To povprečje samo po sebi še ni zaskrbljujoče, saj je skoraj v vseh podjetjih delavcem v tarifnih pravilnikih zagotovljena tako imenovana trinajsta plača. Vendar je treba upoštevati, da se bo to povprečje še občutno povečalo, ko bo narejen dokončen obračun viška razdeljenih plačnih skladov za lansko leto, ker jih je vrsta podjetij delila šele konec leta.

Največ presežka je bilo izplačanega do novembra v živilski industriji (120%), dalje v kemični (107%) in v projektivnih zavodih (100%).

Imamo pa na Gorenjskem vrsto podjetij, ki so že do tega časa (do vključno oktobra) izplačala delavcem več kot znašajo prejemki njihovega povprečnega zaslužka v tem času.

Med njimi so: »Tovarna čipk in vezenin« Bled (230%), »Runo« Tržič (189%), »Tovarna kos in srpov« Tržič (188%), »Oljarica« Britof (186%), Tovarna mila Kranj (159%), »Roleta« Kranj (158%), »Gorenje« Radovljica

(Nadaljevanje na 2. str.)

Štefan Robač - peti

Že dolgo nismo s tolikšno nestrpnostjo in zanimanjem pričakovati kake smučarske tekme kot preteklo nedeljo, po kateri smo menili, da bomo vedeli, kdo nas bo zastopal na zimskih olimpijskih igrah. Prišlo pa je, da sta morala biti zaradi tega že dva izbirna teka, kot kaže pa bo verjetno še tretji. Tak način izbiranja zgleda že skoraj neresen, zlasti še, ker smo pri tem opazili tudi nelogičnost.

V nedeljo je bilo prvih pet plasiranih: Matevž Kordež, Janez Pavčič, Hlebanja, Goričnik in Cveto Pavčič. Po končanih tekmah se je naše vodstvo reprezentance po skoraj enournem prerekanju odločilo le za prve tri in za petega tekmovalca, torej za štiri člane reprezentance, za petega pa določilo ponovne izbirne tekme. Teh se je moral udeležiti tudi Zdravko Goričnik, ki je bil v nedeljo četrti(!), Cveto Pavčič pa je bil peti in je takoj dobil vstopnico za Cortino d Ampezzo! Nerazumljivo!

Če so že morale biti ponovne izbirne tekme, zakaj potem ne bi bile za četrtega in petega člana reprezentance, kar bi bilo edino logično in hkrati opravičljivo za ponoven izbor. Ali ni šlo vse po načrtih zveznega kapetana in trenerja? Ali je Cveto Pavčič zrel za reprezentanco zato, ker je »Finec«?

V torek so bile torej ponovne izbirne tekme, katerih so se udeležili le štirje tekmovalci. Težko je govoriti o smučarskih tekmah, saj to niso lahkoatletski teki, kjer ima vsak tekmovalec kolikor toliko enake pogoje, katerih pri smučanju ni in kjer je prvi gazil za ostale tri. Vrstni red na cilju je bil naslednji: 1. Štefan Robač (Fužinar Ravne), 2. Zdravko Goričnik (Triglav Kranj) in ... — ostala dva sta odstopila (Gašper Kordež in Rožič).

Vodstvo naše tekaške smučarske reprezentance je odločilo, da bo peti član za Cortino d Ampezzo Štefan Robač. Zvezni kapetan Gregor Klančnik pa je predlagal Olimpijskemu komitoju v Beogradu naslednjo spremembo: namesto Muleja in Cvenklja naj bi šel na olimpijado še šesti tekač, katerega bi izbrali na mednarodnih tekmah 15. januarja v Andermatu v Švici. Prvi med Gašperjem Kordežem, Goričnikom, Rožičem, Slivnikom in Siračem, ki se bodo udeležili tega mednarodnega teka, bi takoj odpotoval na olimpijado. Torej lahko še pride do tretjih izbirnih tekem.

Vse to da mislite, da je prišlo v zadrego tudi že vodstvo naše reprezentance, saj mora sproti popravljati svoje načrte, česar pa bi prav gotovo ne smelo biti.

FaBo

Razprava o delovni storilnosti in družbenem planu za leto 1956

Potrebna je dosledna borba za večjo produktivnost

Kranj, 11. januarja.

Današnja konferenca sekretariata Okrajnega odb. SZDL in predsedstva OSS s predsedniki občinskih odborov SZDL in predsedniki KSS je imela namen pregledati položaj v podjetjih glede proizvodnje in plačnega sistema ter proučiti možnosti za povečanje produktivnosti v ta namen je na konferenci dal poročilo član okrajne komisije za plače tov. Rihar, direktor Zavoda za plan Jože Dolenc pa je dal poročilo o osnutku predloga društvenega plana OLO za leto 1956. Konferenco je vodil predsednik Okrajnega odbora SZDL Mirko Zlatner

Iz poročila komisije za plače je razvidno, da so v okraju izplačali lani do septembra 13,5 odstotkov plač nad tarifnimi pravilniki, kar pomeni, da so se zaslužki delavcev oziroma uslužbencev za toliko efektivno dvignili. Posamezne veje industrije pa so izplačale višek plačnega sklada v naslednjih odstotkih: proizvodnja elektroenergije 72%, črna metalurgija 47%, kovinska 94%, elektro 78%, kemična 107%, industrija gradbenega materiala 55%, lesna industrija 49%, industrija celuloze in papirja 70%, tekstilna 67%, industrija usnja in obutve 56%, gumarska 92%, živilska 120%, projektiranje 100%, gradbena 65%, promet 46 odstotkov. Podjetja so premalo vodila računa o teh izplačilih, iz dobička in nekatera celo niso upoštevala lastnih težav, ki jih imajo pri investicijski gradnji (Runo Tržič, Tovarna kos in srpov Tržič), Tovarna lepenke Tržič, Opekarna Bobovk, Tiskanina Kranj itd.), niti potreb stanovanjske izgradnje. Vodstva podjetij tudi kolektivom tega niso doslej tolmačila in kolektivi niso bili poučeni, da imajo že toliko izplačanega iz dobička. Na to vprašanje je opozoril diskutant iz Železarne Jesenice.

Jože Dolenc, Mirko Zlatner in Rihar so vodili sestanek

Bistvo vprašanja preseganja norm je v tem, da norme niso realne, saj jih precej kolektivov presega v visokem odstotku, podjetja pa premalo store za to, da bi postavila realne norme. Prav zato tudi administrativen ukrep komisije za plače glede revizije norm nima pravega uspeha, ker se često konča pri enostavnem s'iženju norm. Temu vprašanju bi morala podjetja posvetiti mnogo več pozornosti, ker je prav to osnova za povečanje produktivnosti.

Tovariš Dolenc je poudaril, da osnutek predloga družbenega plana za leto 1956 sicer še ni dokončen, analiza predlogov, ki jih je zavod dobil od gospodarskih organizacij pa kaže na precejšnje poslabšanje, nasproti letu 1955. Plan količinske proizvodnje v industriji za leto 1955 se je nasproti letu 1954 povečal za 13%, po sedanjih predlogih podjetij pa bi se količinski plan v industriji za leto 1956 nasproti lanskemu letu povečal le za 4.8%. To pa predvsem zaradi nizkih predlogov najmočnejših panog industrije v okraju in sicer črne metalurgije za 2,5% in tekstilne industrije za 2.3%. Brez črne metalurgije pa bi se količinski plan po teh predlogih povečal za 6.9%, medtem ko bi porasla zaposlitev nove delovne sile za 7.1%! Ti predlogi torej ne predvidevajo zvišanja produktivnosti ampak celo poslabšanje, saj bi delovna sila porasla za 0,2% nad porastom proizvodnje.

Razprava je ta vprašanja temeljito pretresla in pokazala na potrebo po še nadaljnjih diskusijah. Na koncu je tov. Zlatner navedel zaključne misli in konkretne smernice za uresničenje le-teh.

—n

Naš razgovor

„Nevšečnost smo popravili!“

Intervju s predsednikom občinskega ljudskega odbora Radovljica Jakobom Erženom

Odloke o občinskih dokladah je sprejela že večina Občinskih ljudskih odborov. Te doklade bodo že v letošnjem letu osnovni vir dohodkov občin. Nekateri ljudski odbori so pred sprejetjem teh odlokov precej razpravljali. Ponekod so jih laže, ponekod pa teže sprejeli.

V Radovljici pa se je pri sprejemanju tega odloka pripetila majhna nevšečnost in med občani radovljiške komune so se raznesle govorice, češ da je bil odlok o občinskih dokladah sprejet na nezakonit način.

Da bi predvsem tiste, ki so neposredno prizadeti pri plačevanju občinskih doklad, obvestili o tem, kaj je na stvari, se je urednik gospodarske rubrike našega lista zglasil pri predsedniku Občinskega ljudskega odbora v Radovljici Jakobu Erženu in ga poprosil za kratek intervju. Iz razgovora povzemamo sledeče:

»Na šesti redni seji Občinskega ljudskega odbora, ki je bila 18. novembra preteklega leta,« je dejal predsednik Jakob Eržen, »je ljudski odbor glasoval o tem, ali se odlok sprejme ali ne, takole: 14 odbornikov je glasovalo za, 10 proti, 4 pa so se glasovanja vzdržali. Tik pred glasovanjem pa je en odbornik sejo zapustil zaradi službenega zadržka.«

Zakaj je potemtakem odbor ugovarjal?

»Na prihodnji sedmi seji pa je odbornik Sitar opozoril ljudski odbor na nezakonitost izglasovanja odloka. To je utemeljil s tem, da občinski statut predvideva, da je nek odlok, sklep in podobno, izglasovan le, če zanj glasuje večina odbornikov. Tokrat pa se to ni pripetilo, ker je od 28 navzočih odbornikov glasovalo za odlok 14, proti pa ter vzdržanih glasov je bilo prav tako 14.

No, to smo na seji, ki je bila 16. decembra, popravili in še enkrat izvedli glasovanje. Od 27 na seji navzočih odbornikov jih je 19 (torej večina) glasovalo za sprejetje odloka.«

Tako je torej s tem. Govorice o nezakonitem uveljavljanju odloka o občinskih dokladah niso na mestu, čeprav nosijo delno krivdo za to stanje tudi odborniki občinskega ljudskega odbora, ki kot kaže, nimajo občinskega statuta prav »v mezincu«.

Naš gospodarski urednik v razgovoru s predsednikom ObLO Radovljica, Jakobom Erženom

MARŠAL TITO

spet med nami

V torek, 10. januarja se je vrnil po 41 dneh odsotnosti v domovino predsednik Tito. V Pulju, kjer se je izkrcal, ga je sprejelo preko 60.000 meščanov in prebivalcev okoliških vasi in se mu z burnimi ovacijami in z radostjo zahvaljevalo v imenu vsega jugoslovanskega ljudstva za uspešno opravljeno državniško misijo. Po kratkem odmoru na Brionih, kjer je priredil sprejem za posadke ladij, s katerimi je potoval, je predsednik Tito v sredo nadaljeval pot preko Ljubljane v Beograd. Na vseh železniških postajah od Pulja do Beograda ga je pozdravljalo na tisoče ljudi. V Ljubljani se je zbralo pred železniško postajo preko 60.000 Ljubljančanov. V krajšem govoru je predsednik Tito sporočil prebivalcem Ljubljane iskrene pozdrave narodov Etiopije in Egipta.

TE DNI PO SVETU

Po nedavnih volitvah, so te dni v Posarju že sestavili novo vlado. Na čelu vlade je voditelj demokrščanske stranke dr. Ney. Zanimivo pa je, da je dr. Neyeva vlada prevzela svoje posle, ne da bi prej zaprisegla posarski ustavi. To pa zato, ker vlada ne priznava ustave in jo hoče čimprej spremeniti. V ustavi je namreč govora o tem, da se Posarje loči od Nemčije.

S tem v zvezi je tudi zanimiva izjava novega ministra za delo Conrada, da je cilj »nemške patriotične zveze«, ki je sestavila novo vlado, da bi Posarje čimprej prišlo nazaj k Nemčiji.

Te dni se je tudi zvedelo, da bo predsednik egiptovske vlade Naser v ponedeljek, 16. januarja svečano proglasil egiptovsko ustavo. Proklamacija, s katero bodo zaključili dosedanji vojaški režim, bo izvršena na slavnostnem mitingu v središču Kaira.

Pretekli torek se je zvedelo, da je predsednik sudanske vlade — Sudan je bil šele pred kratkim proglašen za samostojno republiko — El Azhari, sprejel predlog kitajskega ministrskega predsednika Ču En Laja o izmenjavi diplomatskih misij. Potemtakem bo Sudan prva afriška dežela, ki bo imela svojega predstavnika v Pekingu.

Prihodnji teden se bodo nadaljevala v Bonnu nemško jugoslovanska pogajanja o neurejenih finančnih vprašanjih med obema deželama. Jugoslovanska delegacija za pogajanja bo čez nekaj dni prispela v Bonn. To je potrdil v razgovoru z novinarji veleposlanik FLRJ v Bonnu dr. Mladen Ivekovič. Prva plenarna seja obeh delegacij bo že v začetku prihodnjega tedna. Tako bodo pravzaprav obnovili pogajanja, prekinjena že v decembru 1954.

V sredo je bil razpuščen grški parlament, pred tem pa so bile razpisane splošne volitve za 19. februar. Stranke se že pripravljajo na predvolilno kampanjo.

V zadnjih mesecih lanskega leta je bil sklenjen med Finsko in Sovjetsko zvezo sporazum, po katerem so Sovjeti vrnili Fincem med vojno vzeto utrdbo Porkkalo. Po zadnjih vesteh, so bili razgovori o vrnitvi tega oporišča končani v sredo, 11. januarja. Po pisanju finskega časopisja, bodo Porkkalo izročili Finski v več etapah. Zamišljeno je, da bodo 26. januarja izročili finskim oblastem vse vojaške objekte, železnice in letališče.

Zadnji odmev velikih demonstracij v Jordanu, kjer je ljudstvo demonstriralo proti priključitvi Jordana k bagdadskemu paktu — položaj se je med tem že precej umiril, kajti predsednik vlade je izjavil, da Jordan ne bo pristopal k nobenemu paktu — je sporočilo, da je pribežalo v Sirijo kakih 300 jordanskih študentov in štirje profesorji ter so v Siriji prosili za politični azil.

Pred volitvami v potrošniške in stanovanjske svete

16 zborov na področju Kranja

Kranj, 11. januarja.

Na razširjeni seji občinskega odbora Socialistične zveze Kranj so razpravljali predvsem o dveh najaktualnejših vprašanjih — o uvedbi potrošniških svetov in upravljanju stanovanjskih svetov.

O potrebi ter načinu upravljanja potrošniških svetov smo že govorili, sprejet in objavljen je bil tudi že predlog o ustanovitvi, zato je bilo treba pričeti s konkretnejšimi izvedbami. Volitve v potrošniške svete bodo v kranjski občini od 23. do 29. januarja. Potrošniške svete, ki jih bo sestavljalo 5—7 ljudi, bodo izvolili najprej v detajlističnih specerijskih trgovinah, zadrugah ter prodajno-proizvodnih podjetjih. Da bodo v svete izvoljeni res ljudje, ki poznajo način poslovanja, so pri tem tudi zainteresirani in se hkrati tudi zavedajo svoje vloge pri upravljanju v trgovini, bodo že v teeh dneh na predsestankih razpravljali zastopniki množičnih organizacij in poslovodje o načinu proizvodnje.

DO 1. FEBRUARJA STANOVANJSKI SVETI

Pred dobrim letom smo volili stanovanjske svete še brez vsakih izkušenj. Nekateri so bili mnenja, da je to zgolj nepotrebna formalnost, zato do vsega tega niso pokazali pravega odnosa. Tako so bili izvoljeni ljudje, ki so bili s svojim delom že tako preobremenjeni ali pa sploh niso kazali posebnega zanimanja in razumevanja. Tak hišni svet je bil vseskozi nedelaven in se je omejil na pobiranje članarine in nekatera popravila, ki so bila le individualnega značaja ter trošili za to sredstva, iz amortizacijskega sklada. Na drugi strani pa je bil odnos stanovalcev do tistih ljudi, ki so opravljali svoje dolžnosti popolnoma nepravilen; stanovalci sami bi morali biti toliko disciplinirani, da bi skrbeli za čim večjo trajnost družbene lastnine.

Danes stojimo pred volitvami že z določenimi izkušnjami ter hkrati tudi uspehi. Stanovanjski sveti, ki jih bomo volili od 15. do 31. januarja, morajo postati res organi družbenega upravljanja. Več težav je v privatnih hišah, ki so vključene v stanovanjsko skupnost, kajti tu delo hišnih svetov zavirajo osebne težnje samih lastnikov.

Važna naloga novo izvoljenih stanovanjskih svetov bo tudi imenovanje delegatov v svet stanovanjske skupnosti. Predsednik ObLO **Vinko Hafner** je pojasnil tudi pomen ustanavljanja stanovanjskih zadrug. Taka zadružna gradnja olajšuje položaj posameznikov in prav tako zboljšuje skupni urbanistični načrt.

Lj.

Nudimo mladini možnost izobrazbe

Na področju jeseniške občine imamo precej mladih delavcev, saj delujejo v sestavu organizacije Ljudske mladine: 1 tovarniški in 3 šolski komiteji ter 15 terenskih organizacij. Njihovo delo je opaziti več ali manj v obravnavanju političnih, gospodarskih in vzgojnih problemov. Žal te obravnave zbledijo največkrat zaradi nezadostne pomoči drugih organizacij. Vse premalo se zavedamo, da je mladinska organizacija prav tako politično vzgojno delo in da je konkretno prav v jeseniški občini od 4000 mladine organiziranih le 56%.

Na zadnjem posvetovanju o vseh teh perečih problemih mladinske organizacije so nadalje razpravljali tudi o nepravilnem mnenju nekaterih, da se mladina zanima zgolj za film in zabave. Res je precej take mladine, ki v tem najde svoje največje razvedrilo, vendar je na drugi strani v naših prosvetnih društvih mladina najmnožično-je zastopana. Treba je le, da se mladini nudi možnost izobrazbe, da bo tako lahko aktivneje sodelovala pri problemih družbenega upravljanja, dvigu storilnosti dela itd., saj bodo morali ti mladi ljudje nadaljevati začeto delo in reševati probleme, ki bodo s tem v zvezi nastajali.

U.

HOČEŠ RADIOAPARAT?

Za 600 dinarjev Ti ga ponuja «GLAS GORENJSKE«!

Odnos do družbenih sredstev

(Nadaljevanje s 1. strani)

(155%), Opekarna Bobovk (149%), Projektivni biro Kranj (127%), Tovarna lepenke Tržič (121%), Elektro Žirovnica (112%), Tovarna verig Lesce (112%), LIP Preddvor (112%), LIP Tržič (107%) in »Tiskanina« Kranj (101%).

Iz teh številk, ki so sicer suhoparne, je razvidno, da podjetja niso upoštevala smernic novega načina nagrajevanja in naše splošne gospodarske orientacije. Še več. Podjetja so delila dobičke (skupna vsota razdeljenega denarja je kar zajetna), ne oziraje se na to, da se sama bore s precejšnjimi težavami, katere bi lahko v precejšnji meri odpravila tudi s temi sredstvi. So primeri, ko podjetja povsem hladnokrvno zahtevajo družbena sredstva za lastne potrebe (kot da je to samoposebi umevno), v isti sapi pa prav tako hladnokrvno dele celo štirinajste plače.

Gre torej za pravilen in obenem pošten odnos do tistega, kar je last nas vseh. Zato ni nedemokratično (taka mnenja še prevladujejo v nekaterih vodstvih podjetij in tudi v delovnih kolektivih), če se družba zanima za delo in probleme, s katerimi se boro gospodarske organizacije, in jim tam, kjer je najnujneje, tudi pomaga. Družba pa upravičeno pričakuje, da imajo prav tak odnos do nje tudi podjetja. Saj načelo je jasno: Če se bomo borili s težavami, bomo to občutili vsi. Prav je zatorej, da tudi boljše življenjske pogoje vsi občutimo.

I. AUSEC

Kaj početi v zimskih mesecih

Socialistična zveza občine Domžale je pred kratkim sklicala sestanek s člani upravnih odborov kmetijskih zadrug z območja občine. Temeljito so se pomenili o problemih kmetijstva in o vlogi zadružništva na vasi.

Tajnik Zadružne zveze za ljubljanski okraj **Jože Raspotnik** je podrobno obrazložil vlogo kmetijskih zadrug v današnjem gospodarskem sistemu. Zlasti je poudaril bodoče delo posameznih zadružnih odsekov. Govoril je tudi o enotnem načinu odkupa poljskih pridelkov in klavne živine. Naglasil je, da naj bi se živino odkupovalo na dogonih, ki jih naj vsaka zadruga organizira na svojem področju. S takim enotnim odkupom bo živinorejskim odsekom omogočeno uspešno posegati v rejo živine ter reguliranje cen, ki danes še precej nihajo. Hkrati je še obrazložil bližnjo reorganizacijo kmetijskih zadrug, po kateri se bodo predvsem manjše, ki nimajo možnosti nadaljnega obstoja, združevale z večjimi in močnejšimi zadrugami.

Precej je bilo razpravljanja o vlogi mladinskih odsekov pri kmetijskih zadrugah ter o smernicah dela odborov Zveze žena — zadružnic pri kmetijskih zadrugah. Ker bi morala biti ta dva odseka zlasti v zimskem času najbolj delavna, bomo nekoliko podrobneje analizirali njih delo.

Vsa kmečka mladina naj bi bila vključena v mladinskih odsekih pri zadrugah. V le-teh naj bi se strokovno izpopolnjevala in izobraževala, kar bi jim kasneje kot samostojnim kmetovalcem mnogo koristilo.

Odbori Zveze žena — zadružnic pri zadrugah bi morali organizirati razna koristna predavanja in tečaje. Prirejali bi razne gospodinjske tečaje za žene in dekleta, med temi vzgojnega in zdravstvenega značaja. Mladim kmečkim ženam in dekletom bi zelo koristila zdravstvena predavanja o higieni ter o vzgoji in negi otrok.

Delo teh dveh zadružnih odsekov bi moralo biti torej zelo pestro. Zlasti bi se s tem razgibalo vaško življenje. Uspehi pri takem delu ne bi izostali, saj si tudi naša vaška mladina želi potrebnega kulturnega življenja. Prav tako kmečka žena.

—t—

En dan med jeseniškimi železničarji

„43“ bo zamujen za 30 minut...

Halo! Halo! »986« bo odpeljal trideset minut pred časom,« obvešča po telefonu dispečerja Janez Sušnik — notranji vlakovni odpravnik postaje na Jesenirah.

Jesenice... Tolikokrat imenovano mesto. Znano mesto, o katerem je večkrat slišati. Železarna — uspehi in težave... Umetno drsališče...

Pred nekaj dnevi je bilo spet imenovano to kovinarsko mesto na Gorenjskem. Po treh letih trdega dela je bilo novo postajno poslopje izročeno svojemu namenu. Nekateri so že obupali...

Razveselili so se tega dogodka vsi Jeseničani, delavci, potniki, zlasti pa železničarji. Tudi oni tam v Djevdjeliji in na Reki in drugod.

Novo postajno poslopje se sedaj koplje v soncu in dimu lokomotiv in dimnikov Železarne, njegove marmornate stene biča veter; vanj se zaletava in se odbija od njega, kot od granitne skale.

Jeseniška železniška postaja stoji.

— — —

STROJ BREZ ČLOVEKA je nepomemben. Vsi tehnični pripomočki brez razumne človekove roke nimajo veljave kot sicer. Človek je še toliko bolj potreben tam, od njega vse zavisi, kjer teh pripomočkov ni.

Tudi nova železniška postaja bi bila le grmada cementa, če v njej ne bi bilo ljudi, ki bi vsak čas, vsako minuto vedeli, kam mora zapeljati ta in ta vlak, kje bo križanje. Brez njih ne bi bilo varnega prometa, brez njih ne bi Železarna redno dobivala surovine za svoje nenasitne peči, brez njih...

Da, brez njih...

»Kako bo sedaj, ko imate novo postajo?«, pobaram šefa postaje Milivoja Pajoviča. »Prav gotovo bo mnogo ugodneje delati?«

»Neprimerno bolje, čeprav nam bo tirov še vedno primanjkovalo. Upamo, da se bo letos tudi v tem oziru kaj spremenilo!«

Iz zgornjesavske doline se je pripodila burja...

— Halo! Rosenbach! Vlak je pripravljen za odhod! Sprejmete? — je v čisti nemščini vprašal »notranji« svojega kolega onstran meje.

— V redu, prav! — je odgovoril ta.

V prometnem uradu je vedno živahno. Dobiš vtis neke splošne zmešnjave. Na to najbrže vpliva poseben »železničarski jezik«, ki ni vsakomur razumljiv.

Izvozni kretnik je obveščen: »15« bo imel en vagon G za Kranjsko goro!«

— Halo! »59« je pripravljen! Izvoz!

— Kje bo križanje? V Lescah? — V redu! —

— Tu Jesenice! Da... Razumel številko 959...

— Pozdravljeni! Ti, ali kaj veš o »74 — 71«?... Še nič?... Hvala!

— Huda Južina? Je »Goričan« zamujen? Ne? Prav! — »Zakaj si danes tako hripav?« je vprašal kolega onkraj žice jeseniškega tovariša. »Zakaj... Danes je že veliko bolje!«

Med »uradnim«, se utrne tudi kak »privatni« razgovor. Končno — ljudje smo!

Dr... dr... dr... — Halo! Kaj je? Ja, »915« križa na Jesenicah! »Zunanji«! »959« — odhod!

Telefonske slušalke romajo iz roke v roko. Ih ves čas tako. Vsakih dvanajst ur se navzamejo ročice toplote rok enega izmed prometnikov.

»Dirigent« za mizo, v topli prometni pisarni, vodi delo na postaji, katere železniški tiri se raztezajo več kot dva kilometra v širino. Zunaj na tirih se izvajajo njegova navodila...

Delo na tirih pripada premikačem. Čez dan, ponoči, v dežju, snegu in poledici, v vetru, venomer... Skakanje na stopnice vagonov, z njih, prestavljanje kretnic. Vsak premikač, z vsakim skokom gleda smrti iz oči v oči...

Milivoj Pajovič — šef jeseniške železniške postaje. Lahko delo!, morda mislite. Poskusite!

To delo je nevarno, zelo nevarno.

»V zadnjih štirih letih smo izgubili iz svoje srede štiri tovariše, enemu so kolesa nogo odrezala, »pravi Ludvik Ropret, mlad fant iz Bohinjske Bele, ki se je kaj hitro osposobil za nadpremikača. »Naše delo je težko. Le vprašajte Mertela, Kramarja, Koflarja, Sušnika, Zupančiča...«

— Prosim! Ja... To pa že ne bo držalo... Počakaj, grem vprašat »brzojavca.« —

— — —

SNEG JE TISTI ponedeljek, takoj po otvoritvi postaje, vztrajno naletaval... Telefoni v prometnem uradu so brneli... Iz sosednje sobe je bilo slišati udarce Morzeovih telegrafskih aparatov, tako kot če bi žolna s svojim kljunom tolkla ob deblo...

Od časa do časa pa je ena izmed mnogih lokomotiv otožno opozarjajoče zapiskala...

I. AUSEC

Prometni urad — Notranji vlakovni odpravnik Janez Sušnik (desno) in zunanji vlakovni odpravnik Jože Burnik (levo)

Ljudje in dogodki

Razmišljanja ob prihodu „Galeba“

Osamosvojitev odvisnih narodov in pomoč nerazvitim deželam - najvažnejša problema današnjih dni

Najnovejša tehnična odkritja gospodarsko razvitih držav so napravila našo zemljo še manjšo. Nepojmljive razdalje med kontinenti so se skrčile in jih merijo le še na ure in minute. Nemirni človeški duh, podprt z izumi sodobne znanosti, že išče svoj »življenjski prostor« daleč proč od našega planeta...

Danes, ob takem razvoju tehnike, je nesmiselno govoriti o ekskluzivnosti posameznih narodnih gospodarstev. Gospodarstva vseh držav so povezana med seboj tako močno, da se težave in krize v gospodarstvu ene države, neogibno odražajo tudi v drugih. Spričo silnega zoženja svetovnega gospodarskega prostora, pa se je v mnogo jasnejših obrisih pokazal dosedanji neenakomerni gospodarski razvoj posameznih nacionalnih gospodarstev. Medtem ko je obdobje kolonializma osredotočilo v rokah 40% svetovnega prebivalstva 85% skupnega svetovnega dohodka, živi ostalih 60% prebivalstva v pomanjkanju.

Ta neenakomerni gospodarski razvoj, postaja resna ovira mednarodnemu sodelovanju. Ne samo zaradi političnih odnosov, ki nastajajo med razvitimi in nerazvitimi državami. Nerazvite države, majhen nacionalni dohodek in majhna kupna moč prebivalstva predstavljajo veliko oviro za popoln razmah tudi gospodarsko razvitih držav. Ogromne količine blaga ne najdejo tržišča, čeprav bi bile mnogim ljudem potrebne. Gospodarsko razvite države morajo zato zmanjševati obseg proizvodnje in s tem povečati število brezposelnih.

Vsak nov izum, nov tehnični napredek v procesu proizvodnje — ob takem stanju stvari — to protislovje samo še bolj zaostri.

Izhoda pa sta samo dva. Pravzaprav samo eden. Zadnja vrata so že zaprta. Zaprl jih je — atom. Izhod pri zadnjih vratih bi bila — vojna, ali vsaj priprave za vojno. Preusmeritev velikega dela gospodarstva na vojno proizvodjno. Toda kakšna bi bila današnja, atomska vojna? Da, skozi ta vrata ni izhoda! To vse bolj spoznavajo ljudje po svetu. Na to jih sili zdrav razum, predvsem pa naraščujoča moč in vloga miroljubnih narodov v svetu.

Ostane torej samo še en izhod pri sprednjih vratih. To je pot sistematične odprave nesorazmerij v gospodarskem razvoju posameznih držav. Ta pot lahko, hkrati s povečanjem blagostanja delovnih ljudi v nerazvitih deželah, pripomore k povečanemu gospodarskemu razvovoju gospodarsko razvitih držav. Strokovnjaki so izračunali, da bi n. pr. samo s 13 milijardami dolarjev pomoči — kar ni niti tretjina ameriškega vojaškega proračuna — lahko zagotovili popolno izkoriščanje ameriških prizvodnih kapacitet za četrt stoletja.

Seveda pa dejstvo, da mnogo držav potrebuje gospodarsko pomoč, nikakor ne pomeni, da le-te, za ceno njihovega gospodarskega napredka, morajo postati igračka v rokah tistega, ki jim pomoč daje. Nasprotno! Take težnje so privedle v bližnji preteklosti do razdelitve sveta v dva nasprotujoča si tabora, do hladne vojne z vsemi njenimi zlimi posledicami. Današnji svet, ki se gospodarsko vse hitreje povezuje v nerazdružno gospodarsko celoto, toliko pospešeneje terja lastno, nacionalno izživitev vsakega naroda, ker le preko tega se lahko pride do pravega, prijateljskega mednarodnega sodelovanja in — če govorimo o daljnji prihodnosti — do pristne mednarodne skupnosti.

Gospodarska pomoč nerazvitim državam in osamosvojitev odvisnih narodov, sta torej nečasa. Tovariš Tito je v svoji neodložljiva problema današnjega voletni poslanici dejal: »Tudi na tem našem potovanju po Etiopiji in Egiptu, ki sta si nedavno priborili svobodo, da se kot neodvisni sami upravljata, ki pa se borita z mnogimi težavami nerazvitosti in zaostalosti., smo se lahko prepričali, da je nesebična pomoč tem in takšnim deželam, ki naj jim jo nudijo razvite dežele, ne le imperativna potreba, marveč tudi neogibna obveznost, če hočemo, da bodo na svetu izginili vzroki različnih sporov, ki lahko nastanejo iz težnje po gospostvu nad šibkimi in nerazvitimi deželami podo pretvezo civilizatorskega poslanstva in varuštva.

Ista vprašanja so obravnana tudi v skupni izjavi po obisku predsednika Tita v Etiopiji in predvsem v skupni izjavi Tito — Naser.

Prav zaradi tega imajo ti dokumenti — in s tem tudi obisk predsednika republike Tita — mednarodno vrednost. Predstavljajo mogočno afirmacijo miroljubnih sil na svetu in novo zmago politike aktivne koeksistence.

To je nov uspeh jugoslovanske zunanje politike in osebni uspeh našega predsednika Tita. Zato ga ob njegovem povratku v domovino pozdravljamo z vsem srcem!

Zanimanje gospodinj za praktične tečaje

Še nekaj nasvetov za zadnje koline

Ko so praktični tečaji po vaseh že v teku, čas pa hiti in sezona bo kmalu pri kraju, bi se mnoge gospodinje, ki nimajo priložnosti obiskovati takih tečajev, lahko okoristile s preizkušenimi recepti.

KAKO HRANIMO PRAŠIČA PRED ZAKOLOM?

Če hočemo imeti okusno in dolgo ohranljivo meso, moramo paziti na nekatere stvari še pred zakolom.

Velike predelovalnice mesa so z izkušnjami dokazale, da je gnjat (šunka) okusnejša, če so bili prašiči krmljeni s krmili, ki vsebujejo škrob in sladkor, vsaj en teden pred zakolom. V ta namen dodajajo ponekod krmilom sladkor, pri nas pa jim dajmo krompir. S tem bomo zvišale množino krvnega sladkorja v mesu.

24 ur pred zakolom prašiča ne hranimo, ker so izkušnje pokazale, da se mesnine nakrmljene zaklane živali laže in hitreje pokvarijo. Tudi čiščenje črevesa je lažje.

V kmečkem gospodinjstvu se navadno držijo običajev že svojih prejšnjih rodov. Če so vmes napake, se tudi te podedujejo. Gospodinji ni znano, kje so vzroki, da meso nima dobrega okusa, da ni prijetne barve, vonja itd.

NE RAZSOLJUJ MESA OB DNEVU ZAKOLA!

Klavec in tudi gospodinja sama želi, da je že isti dan vse delo opravljeno, posoda pomita in prostori poribani. Tudi meso je klavec dal na hladen prostor z izgovorom, da je že dobro za razsol. Kaj se dogaja z mišičjem po zakolu? V njem se odvijajo važni kemični procesi, ko se krvni sladkor pretvarja v mlečno kislino. Temu pravimo, da meso zori. Če mi razsolimo meso pred ohladitvijo (če je meso hladno na površini, še ni rečeno, da se je ohladilo tudi v notranjosti), preprečimo pravilno zorenje mesa in se začnejo beljakovine razkrajati v smrdljive pline. Tudi zdaj bo meso zorelo, toda to zorenje je smrdljivo in barva ter okus bosta vse prej kot vabljiva.

ZAKAJ SOLIMO MESO?

Naloga soli je, da mesu odteguje vlago, ubija mikrobe in se s tem konservira. Količina soli se ravna po okusu. Preveč soli zmanjšuje hranilno vrednost mesnin. Za nasolitev mesa ne vzamemo samo soli, temveč tudi dodatke: debelo zdrobljen poper, česen, brinjeve jagode, lovorjev list, sladkor in soliter.

Glede solitra moramo biti zelo previdni, ker prevelika količina spremeni okus mesa, da postane pekoče in izsušeno. Glavna naloga solitra naj bi bila le lepa rdeča barva, ki jo bo dobilo meso.

Na 50 kg mesa smo vzele: 2½ kg soli, 2 dkg solitra, 10 dkg sladkorja, 2 žlici debelo zdrobljenega popra, nekaj glavic stolčenega česna, zdrobljene lovorjeve liste in brinjeve jagode. Polovico te mešanice smo porabile za to, da smo vsak kos temeljito odrgnile, posebno pažnjo smo posvetile večjim kosom ob kosti. Iz ostale polovice mešanice pa smo skuhale solnico z 8—10 litrov vode, ki smo jo kuhale eno uro. Popolnoma ohlajeno smo vlile na meso, ki smo ga naložile prav tesno (večje kose na dnu) v pripravljeno posodo. Meso obtežimo in nanj nalijemo ohlajeno solnico, ki naj ga pokriva. Če bi opazile, da bi postala solnica gosljata, bi jo odlile in zamenjale s svežo. Posoda z mesom naj stoji na hladnem zračnem prostoru, ne v sobi, kjer prebivamo. Meso bo razsoljeno v 6—8 tednih. Če meso ni dovolj razsoljeno, je v sredini sivo, slabega okusa in ne bo trpežno. Preden ga obesimo v dim, ga moramo za 24 ur izpostaviti mrzlemu prepihu, da se popolnoma odteče in posuši.

K. L.

Za pospešen razvoj turizma v Bohinju

Razen „Kravjega bala" še „Bohinjska ofcet"

Na zadnji seji Turističnega društva v Bohinju, katere se je udeležil tudi zastopnik Turistične zveze Slovenije, tov. Prevoršek, so razpravljali o tem, kako poživiti turizem in tujski promet v bohinjskem kotu. S tem v zvezi je bil sprejet sklep, da naj bi bile za začetek in konec letne sezone tradicionalne prireditve. Za konec sezone jo že imajo (kravji bal), za začetek pa bo odslej naprej vsako leto »Bohinjska ofcet«. To prireditev bodo organizirali konec junija ali v začetku julija in bo trajala dva dni. Menimo, da bo ta prireditev, ki bo prikazovala naše stare kmečke ženitbene običaje, prav gotovo precej pripomogla k razvoju turizma v Bohinju.

Ker Turistično društvo v Bohinju proslavlja 50-letnico svojega obstoja, je ob tej priliki tov. Prerovšek v imenu Turistične zveze Slovenije razdelil odlikovanja najbolj delovnim članom društva. Jože Jernej je dobil zlato medaljo, srebrni memalji pa sta prejela Mirko Ogrin in Jože Voje.

Izkušnje in uspehi delavskega upravljanja v Kropi

„Plamen" ne bo ugasnil

V prvih petih letih delavskega upravljanja v tovarni vijakov »Plamen« v Kropi, je delovni kolektiv dosegel precejšnje uspehe. Samo proizvodnjo je s svojo iznajdljivostjo in visoko delovno storilnostjo povečal za 200% od predvojne ravni.

Kljub temu, da je bila še v času administrativnega upravljanja nameravana postopna ukinitev te tovarne, oziroma dokončna amortizacija že izrabljenih strojev, se to ni zgodilo. Kroparski žebljarji so složno zastavili delo in iz leta v leto dosegali vidnejše uspehe.

Leta 1947 je bilo v tovarni zaposlenih 329 delavcev, ki so izdelali 1.485 ton različnih izdelkov, 1950. leta se je število zaposlenih zmanjšalo za 10 delavcev, letna proizvodnja pa je narasla na 1.894 ton. Lansko leto pa se je število zaposlenih povečalo na 380 delavcev, proizvodnja pa kar na 3.358 ton. **Če pogledamo povprečje, se je v zadnjih osmih letih povečalo število delavstva za 16%, proizvodnja pa je narasla za 126%.**

Kroparji nikakor ne nameravajo prenehati s proizvodnjo vijakov in zakovic, marveč jih bodo še nadalje proizvajali, obnavljali in popravljali bodo zastarele stroje in obrate. Brž ko bodo za to možnosti pa se bodo lotili gradnje nove tovarne jeklenih in obdelanih vijakov. Izpopolnjevali bodo proizvodnjo še z novimi vrstami vijakov ustrezne kakovosti.

Za usposabljanje strokovnega kadra, ki je v tovarni že sedaj potreben, bodo skušali že v prihodnjem šolskem letu ponovno ustanoviti Industrijsko kovinarsko šolo v Kropi.

Splošne težave, ki so nastale v našem gospodarstvu zaradi pomanjkanja električne energije, niso prizanesle tudi Kroparjem. Zato v večini oddelkov delajo le štiri ure. Da ne bi ostali delovni čas izgubili, je Delavski svet sklenil organizirati za nekvalificirane delavce do 20. leta starosti, posebne strokovne tečaje. Kdor bo uspešno zaključil ta tečaj bo dobil spričevalo za polkvalificiranega delavca.

Kljub slabim delovnim pogojem, zastareli mehanizaciji, pa je ves delovni kolektiv na čelu z delavskim svetom sklenil, da ne bodo zaradi tega obupavali, temveč se bodo še z večjim elanom lotili boljše organizacije dela, in kolikor je to možno tudi povečanja delovne storilnosti, ki je že sedaj razmeroma precejšnja, saj znaša vrednost proizvodnje enega delavca v »Plamenu« 2,355.000 dinarjev letno.

C. R.

„Mlečno vprašanje" v Selški dolini

Ko potuješ z avtobusom iz Sk. Loke proti Zalemu logu, opaziš, da v Dolenji vasi pri Selcih skoraj vsak dan sprevodnik naloži nekaj večjih posod, napolnjenih z mlekom. Potem pa običajno vstopijo še dve ali tri »mlekarice«, ki so prav tako obložene s posodami za mleko. Vse to vozijo v Železnike, kot potrošno središče Selške doline.

Vse to ni nek izreden pojav, vendar se človek vpraša, zakaj je tako pomanjkanje oziroma nesodobna organizacija s preskrbo mleka v krajih, kjer bi bilo glede na obstoj kmetijskih zadrug pričakovati boljšo urejenost.

Lov za mlekom je za Železnike že stara značilnost. Medtem ko predvsem hribovski živinorejci razpolagajo z odvečnimi količinami mleka, ga dostikrat v Železnikih primanjkuje. Kmetijske zadruge bi morale na svoje člane kakorkoli vplivati, da tudi svoje mlečne pridelke uspešno vnovčijo. Zgleda, da so kupčije z mlekom zanje premalo donosen posel. Temu pojavu pa je treba razen drugih iskati vzrok v nezadostni organizaciji, katero bi se ob dobri volji odgovornih zadružnih organizacij morda vendarle dalo zadovoljivo izboljšati.

Priporočljivo bi bilo, da bi predvsem kmetijske zadruge iz zgornjega dela Selške doline skušale oživeti to, do sedaj žal pasivno zadružno dejavnost. Naj bi bilo torej »mlečno vprašanje« eden izmed prvih pomembnih gospodarskih posegov kmetijskih zadrug Sorica, Zali log in Martinjvrh.

-c

Silose bodo gradili

Na področju kamniške in komendske zadruge bodo to leto zgradili zadružniki nekaj silosov za siliranje zelene krme. Kasneje nameravajo razširiti svoj delokrog tudi na področje KZ Moste, kjer so zadružniki manj podjetni in potrebujejo pomoč. Podrobno bodo o tem razpravljali zadružniki na občnih zborih, ki bodo v začetku prihodnjega meseca. Po mnenju zadrug, bi bilo tudi prav, če bi se za področje kamniške in komendske zadruge nastavil še en veterinarski tehnik za umetno osemenjevanje goveda.

70 let Vajenske šole za trgovinsko stroko v Kranju

V našem gospodarstvu ima trgovina zelo pomebno nalogo izmenjave dobrin med proizvajalcem in potrošnikom. Ta naloga trgovine je tesno povezaz družbenim razvojem in je v glavnem odvisna od proizvodnje in storilnosti dela. Temelj vsakemu napredku pa je izobrazba. Del splošne izobrazbe nudimo pri nas vsej mladini v osemletkah in nižjih gimnazijah, delavce za našo trgovino pa vzgajajo vajenske šole za trgovinsko stroko.

Pred kratkim je kranjska Vajenska šola za trgovinsko stroko obhajala že 70-letnico ustanovitve in 10. obletnico obstoja v svobodi. Torej je ta šola ena najstarejših šol v Kranju in že samo dejstvo, da obstoja toliksno vrsto let, dokazuje, kolikega pomena je za razvoj trgovine. Kaj menijo nekateri trgovski strokovnjaki o njej?

»Šola v Kranju je bila ne glede na njeno tradicijo vedno med prvimi, kajti v periodičnih šolah lahko nudimo našim vajencem še kaj več kot zahteva šolska strokovna izobrazba. Tega se je šola dobro zavedala in zaradi tega usmerjala svoje vzgojno delo tudi še na druga poprišča. Sicer so pa uspehi plod dokajšnje homogenosti predavateljev in vodstva.«

Bogomir Stanič,
tajnik odbora za vzgojo kadrov pri Trgovinski zbornici za LRS v Ljubljani

»Šola za trgovske vajence v Kranju že vrsto let vzgaja naraščaj za trgovino na Gorenjskem in drugod, še več, vzgaja gospodarske kadre tudi za druge gospodarske panoge. Ni slučaj, da absolvente te šole srečujemo vsepovsod — v trgovini, industriji, državni upravi in na najrazličnejših delovnih mestih. To jasno kaže, kako vsestransko usposobljeni ljudje so vselej zapuščali to strokovno vzgojno ustanovo.«

Ivo Šefic,
tajnik Trgovinske zbornice Kranj

Izjave so dovolj zgovorne. Prav gotovo nam ni potrebno več dajati podrobnejše analize pomena te šole.

V teh dneh so dijaki Vajenske šole za trgovinsko stroko spet polagali zaključne izpite. Ob tej priliki sem si ogledal njihovo šolo ter zapiske dela dijakov med šolskim letom. Pri tem sem opazil dvoje: stavbo, v kateri imajo šolo, so menda pred leti hoteli že podreti. Do tega kasneje ni prišlo, danes pa je, čeprav na zunaj tega ne kaže, ena najlepše urejenih šol v Kranju; delo dijakov pa je lahko za vzor marsikateri drugi šoli.

Ob 70-obletnici Gorenjci z zadovoljstvom čestitamo k doseženim uspehom Vajenske šole za trgovinsko stroko v Kranju ter ji želimo v prihodnosti še več uspehov.

F. B.

Kmetijske zadruge v Železnikih so delavne

Razen kovinske in lesne industrije imajo Železniki bogate tradicije v usnjarski in čevljarski obrtni delavnosti, v novejšem času pa so zlasti delavne kmetijske zadruge, med katerimi so najaktivnejše one v Martinj vrhu, v Češnjici in v Selcih. Usnjarji so znani že nad 60 let in so še po prvi svetovni vojni delovale tri usnjarne, ki so zaposlovale okoli 60 delavcev. Danes je usnjarna le ena, s še dokaj modernim strojnim parkom in 14 delavci. To so sami veterani, izkušeni delavci v tej stroki, ki dosegajo visoko kvaliteto in večmilijonski mesečni promet. Škoda, da je surovin, (težkih govejih kož) premalo za njih spretne roke, ki so med NOB skrbele med drugim tudi za to, da je bilo mesečno 300 gorenjskih in primorskih partizanov dobro obutih!

V čevljarsko zadrugo »Ratitovec« so se vključili najnaprednejši obrtniki že leta 1938. Danes si je 40-članski delovni kolektiv s svojimi kvalitetnimi izdelki pridobil sloves tudi izven doline. Stiskajo se sicer v tesnih prostorih na Studenem. Ni dvoma, da bo socialistična skupnost našla možnosti v kreditni politiki, ki bo dala tem pridnim delavcem možnost za še večje uspehe v sodobnih prostorih!

Preprečujmo požare!

Preventivna gasilska služba je važna naloga industrijskih podjetij

S prehodom v leto 1956 je prav, da napišemo nekaj besed tudi o nalogah v prihodnjem.

Če upoštevamo, da je v industrijskih podjetjih na območju okraja Kranj 20 prostovoljnih gasilskih društev z 860 člani, potem bi vsakdo mislil, da je preventivna gasilska služba v industrijskih podjetjih urejena. Toda temu vedno ni tako. Za izvajanje gasilske preventivne službe niso odgovorni samo gasilci, temveč tudi uprave podjetij ter celotni kolektiv. Pri požarnovarnostnih ogledih v preteklem letu je bilo zapaženih precej dobrih stvari pa tudi mnogo pomanjkljivosti. Ugotovljena je bila ponekod skrajna malomarnost odgovornih ljudi do požarne varnosti, kakor tudi pomanjkljiva volja za odpravljanje nevarnosti, ki povzroče požare.

V preteklem letu sta bila v industriji dva požara, katera je prav, da omenimo. Oba požara sta nastala zaradi malomarnosti delavcev in to v podjetju »Iskra« in »Inteks«. V podjetju »Iskra« je nekdo pozabil po končanem delu izklopiti električno peč, v podjetju »Inteks« pa je nekdo pustil odprto pipo vodovoda. Voda je zaradi tega pronicala skozi strop v skladišče kemikalij, kjer je prišlo potem do požara.

Če upoštevamo, da je bila v letu 1955 zaradi nastalih požarov na območju našega okraja, ocenjena škoda na približno 25,000.000 din, lahko sklepamo, da v merilu Slovenije ali FLRJ nastane zaradi požarov ogromna gospodarska škoda.

Odgovorni ljudje v nekaterih industrijskih podjetjih so mnenja, da v njihovi tovarni ne bo gorelo, ker že do sedaj ni. Toda ti ljudje so v zmoti. — Zavedati se morajo, da se tehnika dnevno razvija, da so nekatera podjetja deloma zastarela in da lahko pride do požara tudi na način, kakršnega si danes dostikrat ne moremo niti predstavljati.

Pri raznih kontrolnih ogledih je bilo ugotovljenih precej pomankljivosti, ki pa niso vedno vzrok »pomanjkanja finančnih sredstev«, na katerega se na splošno izgovarjajo v mnogih podjetjih. Omenimo naj nekatere primere pomanjkljivosti, ki naj se v bodoče odpravljajo:

Neko podjetje je dobilo nalog za nabavo motorne brizgalne s pripadajočim orodjem, že v letu 1954. To podjetje brizgalne še do danes ni nabavilo z izgovorom, da nimajo finanč. sredstev, dočim je v l. 1955 nabavilo 8 avtomobilov novega tipa. Odkod ta »finanč. sredstva«, ki so bila gotovo večja, kot za potrebe motorne brizgalne, ki stane le 400 tisoč dinarjev? Zavedamo se in tudi ne osporavamo nabavo avtomobila, ki je podjetju potreben za službene potrebe, ne razumemo pa, da podjetje ni moglo nabaviti motorne brizgalne.

V nekem podjetju v Kranju ni bilo urejene požarne varnosti, niti za gašenje začetnega požara. Ko je podjetje prejelo nalog za nabavo razne opreme, ni nabavilo ničesar drugega, kakor nenapolnjene ročne gasilske aparate in jih vskladiščilo. Čudimo se, da ni nihče pomislil na omenjene ročne gasilne aparate, zakaj so jih nabavili in čemu naj služijo. Tu seveda ne more biti izgovora, da ni finančnih sredstev, temveč je to zgolj malomarnost, ki zasluži grajo.

Za lesno industrijo, v kateri so možnosti požarov večje kot v ostalih podjetjih, so tudi predpisi ostrejši. Kajenje je tu strogo prepovedano. Pri pregledu medzadružnega lesnega industrijskega podjetja v Češnjici pri Železnikih smo pri obhodu opazili nekoga, ki je kadil cigareto. Ugotovljeno je bilo, da je bil to sam obratovodja. Izjavil je, da ni vedel, da se ne sme kaditi, kljub temu, da je stal pod napisom »Kaditi prepovedano«.

Izrazit primer neodgovornosti je bil zapažen v podjetju »Niko« Železniki. Podjetje uporablja za proizvodnjo tudi lakirnico, ki je v sklopu ostalih obratov. Lakirnica ni imela predpisane ventilacije in je bila prenasičena z nitro hlapi, za segrevanje so pa uporabljali navadno električno peč. Zaposleni delavci in odgovorni ljudje niso pomislili, da lahko nastane eksplozija, ki bi povzročila lahko težke poškodbe delavcev in povzročila gmotno škodo podjetju.

OPOZARJAMO VSE NAROČNIKE, DA BODO NAROČNINO ZA 1956 LETO POBIRALI POŠTARJI KONEC JANUARJA. VSI, KI JIM BODO NAROČNINO PLAČALI, BODO PRIŠLI V POŠTEV PRI NAGRADNEM ŽREBANJU!

Stanovanjski bloki v Radovljici so dediščina bivšega OLO Radovljica, ki jih je začel graditi, vendar je sedaj delo zamrlo. Občinski ljudski odbor v Radovljici jih namerava letos dograditi. Za ta dela bi bilo potrebnih 52 milijonov dinarjev. Za sedaj imajo predvidenih le 24 milijonov, ki jih bodo dobili na osnovi Zakona o prispevkih za stanovanjsko izgradnjo, ki znaša 10 odstotkov plačnega sklada vseh zaposlenih v radovljiški komuni.

Nova darila

za nagradno žrebanje „Glasa Gorenjske"

Že v prejšnji številki smo vas seznanili z nekaterimi nagradami, ki so jih prispevala gorenjska podjetja za naše nagradno žrebanje. Razen prejšnjih nagrad, med katerimi je tudi 6 cevni radio aparat, smo sedaj dobili še MOŠKO KOLO, **tovarna »Iskra«** je darovala 5 DINAM za kolesa, **»Zvezda«** BLAGO IN RUTE, **»Sava«** 2 VELOPLAŠČA in ZRAČNICI, **»Standard«** 2 PARA PODPLATOV, **»Kurivo«** BUKOVA DRVA, **»Titan«** Kamnik MESOREZKO, razen tega pa še mnogo manjših nagrad: MILO in PRALNI PRAŠEK od **Tovarne mila** Kranj, NAJRAZLIČNEJŠA VINA podjetja **»Vino«** Kranj, **kranjska klavnica** je prispevala več ZIMSKIH SALAM, **mlekarna** kolobar SIRA, **Keramično - kemična industrija** 2 lepa PEPELNIKA najnovejšega tipa itd.

Vse to in še marsikaj drugega boste lahko dobili za 600 dinarjev — če naročite najcenejši in najbolj brani gorenjski poltednik »Glas Gorenjske«.

Čas imate še vse do konca januarja, ko bodo začeli pobirati naročnino poštarji. Denarja vam ni treba pošiljati po pošti, ker boste prav tako še sodelovali pri nagradnem žrebanju.

Dijaki, posnemajte jih!

Zbiranju novih naročnikov za naš list so se odzvali tudi pionirji nižje gimnazije na Breznici. Po bližnji okolici so nabrali 32 novih naročnikov. Naša uprava jim bo za vsakega naročnika izplačala 40 dinarjev, tako da bodo dobili skupno 1280 dinarjev. Ta denar bodo vložili na hranilno knjižico in ga porabili ob zaključku leta za svojo ekskurzijo.

Prav gotovo je ta način zbiranja denarja za končno ekskurzijo najbolj prikladen za pionirje. Morda se jim bodo pridružili tudi dijaki drugih šol in si tako zagotovili sredstva za svoje izlete.

Od petka do petka

Nove smernice naše nove gospodarske politike, ki bo doživela precejšnje spremembe prav v letošnjem letu se, čeprav so osnove že znane, še vedno proučujejo v raznih odborih, strokovnih združenjih, zbornicah in ostalih gospodarskih organizacijah.

Katastrski dohodki v razpravi

V razpravi je že novi osnutek obračuna katastrskih dohodkov, ki sloni na novih cenah kmetijskih pridelkov in novem obračunavanju dohodkov od živinoreje.

Dohodke od živinoreje bi obračunavali po novem predlogu tako, da bi cene živinske krme vključili v katastrski dohodek. Dosedanji predpisi so predvidevali, da se dohodek od živinoreje obračunava od tistega števila živine, ki so ga imela kmečka gospodarstva konec leta 1951. Tedaj ne bi več upoštevali živine iz leta 1951, marveč tisto število živine, ki bi jo lahko v normalnih razmerah redili na določenem zemljišču.

Vključitev dohodkov od živinoreje v katastrski dohodek prek zvišanja cen živinske krme, je mnogo pravilnejša od dosedanjega načina. Dohodek od živinoreje bo večinoma odpadel na tiste kraje, ki imajo več pogojev za živinorejo, (zlasti to velja za Gorenjsko), oziroma ki v resnici rede več živine

Pravičnejša merila

Katastrski dohodek na zemljišča bi ugotavljali za vsak razred zemlje ter za vsako katastrsko kulturo v okraju posebej. Na podlagi določene katastrske lestvice katastrskih dohodkov, bi izračunavali katastrski dohodek vsake parcele v odnosu na njeno površino, na kmetijsko kulturo in sam razred zemljišča. Podlaga za ugotovitev katastrskega dohodka bi bilo običajno kolobarjenje posevkov pšenice, koruze, krompirja in krmnih rastlin. Katastrski dohodek za industrijske rastline (teh je na Gorenjskem zelo malo) bi se obračunaval na enak način kot za koruzo. Do tega predloga pa je prišlo zato, ker katastrska razvrstitev njiv ne more biti kriterij, na podlagi katerega bi lahko videli, ali je zemljišče primerno za pridelovanje industrijskih kultur ali ne. Morebitni večji dohodek od pridelovanja industrijskih rastlin bi obdavčili z davkom na promet.

Kot predvideva osnutek, bodo prednosti takega načina obračunavanja katastrskega dohodka predvsem v tem, ker bodo omogočile približno točno obdavčenje kmečkih gospodarstev v vseh krajih.

Spremembe v prometu

V zvezni prometni zbornici so razpravljali o predlogu železnic, ki obravnava vprašanje prehoda s sistema treh razredov na sistem dveh v naših vlakih, in sicer v zvezi s spremembami v okviru mednarodnega železniškega prometa, v katerem so letos odpravili tretji razred. Ta sprememba bi pomenila pri nas dejansko ukinitev prvega razreda. Tudi predlog železnic, da bi sistem tarif spremenili in ga uredili tako, da bi v prihodnje vzpodbujal potnike, da bi potovali na daljši progi z brzovlaki, so razpravljali.

V tem smislu bi morali prilagoditi tudi vozni red. Cilj tega sistema je, da bi bile na daljših progah razlike v cenah med brzim in potniškimi vlaki le neznatne, če bi potniški vlaki na daljših progah sploh še vozili.

Posledica sprememb v tem sistemu na naših železnicah bi bila najbrže tudi neznatna sprememba v cenah za prevoz potnikov.

Podobne spremembe tarifnega sistema predlagajo tudi v pomorskem prometu v domači plovbi.

Nekaj o internatih in kolektivni vzgoji

Prijatelja bi rad

Neustrezni prostori za internat v Bohinjski Bistrici
Za 71 otrok samo ena vzgojiteljica

Obstala sem. Pravzaprav sama nisem vedela zakaj in čemu, ustavila sem se brez vsakega predhodnega namena in želje, brez posebnega načrta.

Premotil me je vesel vrišč otrok, tekanje za majhno gumijasto žogo in prijazni mladi obrazi. Stopila sem nekaj korakov po dvorišču in se jim radovedno približala. Navdušeni nogometaši so se z največjim ognjem podili za žogo, deklice so se skrivnostno pomenkovale, nekatere so se sprehajale, druge pletle, tam nekje pa so dečki kovali neke sila važne načrte.

Ti važni opravki so jih tako zaposlevali, da me niso opazili. Le deklici ob vratih sta sramežljivo spravili pletenje in me prijazno ter hkrati radoverno pozdravili. Tedaj nisem bila več brezbrižna - spoznati moram življenje teh mladih ljudi, delo v internatu, pogovoriti se moram s temi vprašujočimi, razigranimi in zamišljenimi obrazi.

— — —

O dijaškem domu v Bohinjski Bistrici sem slišala marsikaj. Do tedaj sem vedela le toliko, da v internatu »spreobračajo« poredneže. Tedaj pa sem spoznala, da tu niso zbrani samo otroci, ki jim ne pomaga niti materina beseda niti očetova roka.

V bohinjskem internatu je danes 71 otrok. Stiskajo se v poslopju, kjer je tudi gimnazija, v slabih prostorih, ki ne ustrezajo niti učilnicam niti dnevnim sobam in spalnicam. Gimnazijci bi nujno potrebovali še nekatere prostore — kemijski in fizikalni kabinet, pevsko sobo, telovadnico itd., internat pa vsaj potrebne dnevne sobe. »Toda z dobro voljo gre vse, čeprav je večkrat precej težko«, pravi danes upravnik internata in ravnatelj gimnazije tovariš Fister.

Gre, otroci so zadovoljni in veseli in kar je zelo važno, tudi dobro preskrbljeni. Hrana je izdatna in dobra, za razvedrilo pa si poskrbijo deloma sami, deloma pa njihovi profesorji in vzgojitelji.

V internatu so predvsem otroci, ki nimajo staršev, bodisi matere, očeta ali obeh, ki so jih izgubili med vojno ali pa so umrli. Takih otrok je tu več kot polovica — 37. Tem mora internat nuditi drugi dom, z vso potrebno vzgojo in hkrati domačnost in ljubezen. To ni lahko, posebno še, ker je za vseh 71 otrok samo ena vzgojiteljica!

Razen teh so tudi otroci, ki so jih starši dali v internat zato, ker zaradi svoje prezaposlenosti ne morejo posvetiti dovolj pažnje svojim otrokom; otroci, ki se doma niso hoteli ali pa niso mogli učiti, otroci, za katere doma ni bilo prostora in končno otroci ceste in ulice.

Našli so se tu iz najrazličnejših krajev, se vživeli v novo življenje, nekateri hitreje drugi počasneje in postali celo prav dobri prijatelji.

Nisem psiholog, da bi mogla govoriti o nekaterih konkretnih pozitivnih in negativnih vplivih tako pisane družbe, nočem niti postavljati nekih zaključkov o njihovi vzgoji in življenju, vendar sem si iz opažanj ustvarila nekaj lastnih mnenj, ki niso samo stvar vzgojiteljev in internata, temveč tudi staršev in nas vseh. Te misli tudi niso neki nanizani problemi bohinjskega internata, temveč mi je bilo to življenje samo povod za nadaljnja razmišljanja.

— — —

Kot sem že omenila, so v internatu najrazličnejši otroci, ki si kmalu postanejo tovariši, vendar vsakdo imed njih gleda življenje s svojimi kritičnimi otroškimi očmi. Otrok brez staršev se sčasoma v internatu vživi v novo družbo, poišče si prijatelja, ki ima bolj ali manj isto mišljenje in si omisli v njem brata; v vzgojiteljici pa si išče mater ter njeno ljubezen in toplino, kar bi mu morala ta tudi nuditi. Ko pridejo počitnice, odide morda k sorodnikom ali pa ostane v domu. Ta čas mu je vzgojna roka še bolj potrebna.

Njegov tovariš, ki morda spi na postelji poleg njega, ima starše, ker pa se ni hotel učiti, so ga dali v internat. Starši ga obiskujejo, mu pošiljajo pakete in denar ter dolga vabeča pisma. Ta otrok gleda na življenje in svojega tovariša vse drugače. In zaradi svoje razvajenosti, prevelike samozavesti in misli, da mu vse to ni potrebno, ker pač lahko odide k materi, slabo vpliva na svojega tovariša, ki ima že ne glede na vse to občutke samote in prikrajšanosti. Prav tako slabo vpliva to na otroka, ki je postal doma odveč, ki mu je dom postal tuj in prazen, na otroka, ki so ga starši oddali zaradi svoje »prezaposlenosti« in — na otroka ulice in ceste, ki so ga tako rekoč drugi odtrgali od surovosti, laži in tatvin ter pohajanja po ulicah z namenom, da mu pokažejo pravo pot do življenja in dela.

Vsak od teh otrok si je ustvaril svoje mišljenje, vsak od njih pričakuje, in tudi potrebuje, od sveta nekaj svojega, tisto, česar si sam najbolj želi. Vprašanje je, v koliko primerih je kolektiv nanje vplival pozitivno in kako so rešili vzgojna vprašanja. S tem pa nočem vsiliti nasprotne misli — da je kolektivna vzgoja morda škodljiva. Hočem le reči, da je vzrok nepravilne vzgoje otrok največkrat pomanjkljiva vzgojna poučenost staršev samih. Zakaj otrok vzgojiteljev ne posluša, zakaj se večkrat komu stoži po starših, zakaj nekateri staršev ne marajo, zakaj je odšel na ulico in zakaj primer, ko je po dolgem pregovarjanju vzgojiteljice, naj vendar obišče starše, zaradi tega, da bi se ubranil in lahko ostal v internatu, priznal: ne grem domov, doma se mati samo krega, ne smem spregovoriti niti besedice s svojim sošolcem itd.? Ali niso v največji meri starši sami vzgojili v otroku odpor in nezaupanje v sebe?

Za otroka, ki je v internatu zaradi tega, ker se doma ni hotel, ali zaradi slabega stanovanja ni mogel učiti, ali ker so starši prezaposleni, bi bilo morda bolje ustanoviti dnevna dijaška zavetišča, v katerih bi bil otrok čez dan pod nadzorstvom, zvečer pa bi se vrnil domov. Tako se ne bi odtujil, deležen pa bi bil tudi družinskega sožitja, razen tega pa bi se tu vadil samostojnosti, tovarištva in kolektivnega življenja. Morda bi bilo tako zavetišče najbolj potrebno ustanoviti prav na Jesenicah, saj je v bohinjskem internatu kar 19 jeseniških otrok. Internat je prenapolnjen in morda bi se s tem razbremenil toliko, da bi lahko sprejel otroke, ki imajo do šole več ur hoda in je internat pravzaprav njim namenjen.

Danes mladina vedno raje odhaja v internat. Tudi starši so se že precej otresli nezaupanja v to življenje, saj je tu otrok najbolje preskrbljen in tudi pod stalnim nadzorstvom.

L. J.

V soboto ob 9. uri je bil v sejni dvorani kranjskega občinskega ljudskega odbora prvi civilni krst. Malemu Andreju, sinu Cirila Rehbergerja, tapetnika iz Kranja, je botroval predsednik ObLO Vinko Hafner. Ko je predsednik Cene Beznik opravil obredne svečanosti, je v imenu Vinka Hafnerja izročil tajnik ObLO tov. Potisek staršem hranilno knjižico z 10.000 dinarsko vlogo.

gorenjske bodice

Dragi bralci »Gorenjskih bodic«, samo teden dni je minilo odkar sem se zadnjič oglasil, pa že ne vem, o čem naj pišem, kje naj zbodem, kje je bolj potrebno in kje bo bolj zaleglo. Veste, pa ne zato, ker ne vem, o čem bi pisal, temveč ne vem, kje naj sploh začnem, toliko je reči.

Ta teden sem bil na daljši turneji po Gorenjski, ljudje pa so me povsod malo manj kot skoraj čakali in vsak mi je hitel pripovedovati: »Še tole denite notri in še tole. Tole pa mora priti v Bodice« itd.

— — —

Samo ena gostilna je v Komendi. Lep lokal je in tudi pod lepo streho — v kulturno-prosvetnem domu. Mimogrede bi omenil, da postrežba ni vedno najbolj kulturna. Pred dnevi so sedeli v gostilni stalni abonenti. Med njimi je bil tudi že starejši oče petih otrok. Abonenti so brili norce iz njega. Največjo besedo pa je imel »ugleden« komendski organist, najbolj pa se je vsem smejala gostilničarka.

— — —

Ko sem bil v Kamniku, sem na vogalu poslopja Komunalne banke videl zastekleno oglasno omarico. V oči mi je padel kričeč lepak, ki visi v omarici in to ne zaradi velikosti in barv, temveč — v avgustu leta 1955 bo prireditev ... — sem bral. Kazalo bi razpisati nagradni natečaj za iznajdljivost, kako bi to omarico odprli in vanjo obesili lepake, ki so aktualni.

— — —

V Radomljah sem opazil, da vaščani precej skrbijo za čimlepši izgled vasi. Čudi pa me, zakaj je še vedno sredi vasi ob cesti veliko gnojišče, od katerega tečejo potoki gnojnice na vse strani. Prav gotovo mora biti kamen spotike vsem vaščanom. Lastniku je kmetijska zadruga tudi že ponudila regres za cement, pa mu ni za betonirano gnojno jamo. Menda čaka, kaj bo rekla sanitarna inšpekcija. Pa bi bilo res koristno, da bi se pojavila!

— — —

V Domžalah pa ne morejo in ne morejo izvoliti predsednika in tajnika »Svobode«, čeprav so na občnem zboru že izvolili upravni odbor. Ko pa so volili izmed članov upravnega odbora predsednika in tajnika, sta se predvidena kandidata za ti dve mesti iz previdnosti pred odgovornim »stolčkom« raje umaknila. Smešno, kaj, da v Domžalah ne morejo dobiti dveh ljudi za predsednika in tajnika »Svobode«.

— — —

Pot me je peljala tudi v Selško dolino. V eni izmed trgovin kmetijske zadruge sem videl veliko zalogo raznega potrošnega blaga od manufakture, galanterije do vseh mogočih toaletnih potrebščin. No, prav, saj vendar vse to potrebuje sodoben človek. Onega dne pa je prišel v trgovino nekdo: »Tovarišica, eno verigo za kravo bi rad, pa eno čohalo za živino tudi.« »Tega pa nimamo«, je bil odgovor prodajalke.

— — —

Planinsko društvo v Selški dolini, kot sem slišal, odlaga svoj »redni« letni občni zbor, češ da bo po dveletni poslovni dobi morda kaj več za poročati. Verjetno so edini v tem pogledu in prav bi bilo, da bi poskrbeli, da se ne bi mogli s tem »bahati«.

— — —

Ko sem se vračal domov, sem hotel v Srednjih Bitnjah kupiti »štruco« kot pravimo. No, hudimana, pa je bila ura že dve, trgovina pa še kar zaprta. Približno čez pol ure so jo šele odprli, ko so se delavci vračali z dela. Prodajalka v trgovini pa kot kaže sploh ne ve, da pri nas obstoja tudi kovanec — »ubogih 50 para«. Namesto da bi plačal 76 dinarjev in 20 para, sem dobil račun kar za 77 dinarjev. Menda se ni tako pripetilo samo meni.

— — —

Doma me je čakala še tale pošta, ki jo bom objavil skoraj dobesedno, le slovenščino bom moral nekoliko popraviti: »Zadnjič si pisal, da ima gostilničarka »Pri Johanci« v Britofu take novoletne želje, da bi se vročekrvneži bolj poredkoma stepli in puščali pri njej manj krvi Britofljani pa imamo za novo leto še večjo željo, da bi gostilničarka tem vročekrvnežem dala le toliko pijače, da bi po njej še ne mogli preizkušati svojih moči pri pretepih in svojih slabostih, ko leže po kanalih ob cesti in kličejo na pomoč. Če pa gostilničarka noče biti ob tisti zaslužek »čez mero«, naj junake toliko časa drži v gostilni, da jih bo zli duh zapustil, ker sicer »junaštva« nadaljujejo nad svojimi otroci in ženami, ko se prizibljejo domov. Za drugič pa bi bilo dobro, da bi podobne junake poimensko vtaknili v Bodice.«

— — —

Spoštovani moj sodelavec, verjetno bom tvoj nasvet v prihodnje upošteval in bom vse tiste »nesrečnike«, ki jih bom imel namen dati v bodice, zapisal poimensko.

Dovolj za danes. No, pa kmalu nasvidenje.

Vaš Bodičar

Monte Carlo v Šenčurju

Zimski meseci so kot nalašč za to, da človek razmišlja, kje bi prebil te puste in mrzle dni. Tako so razmišljali tudi nekateri Šenčurjani. Prišli so na čudno misel: dobro bi bilo, če bi zimo prebili tako, kot da bi živeli v nekem velemestu, kjer so vso noč odprti javni lokali in kjer so dovoljene tudi čudne stvari.

Za naše pojme malo pretirane želje! Toda vendar so jih nekateri deležni, seveda s pomočjo nad vse iznajdljivega uslužbenca gostilne »Gašperlin«.

Postrežljivi gostilničar je tem gostom na stežaj odprl vrata, toda, da ne bi kršili obratovalnega časa in da ne bi imel zarati tega nepotrebnih sitnosti, je ob določeni uri glavna vrata zaklenil, njegovi cenjeni gosti pa so ostajali v lokalu in hodili ven skozi stranska vrata. Niso pa bili redki primeri, ko so bila zaklenjena tudi stranska vrata in skrbno zaprta vsa okna, da ne bi kak nepridiprav pogledal v notranjost lokala. Pri važnem delu, kakršnega so opravljali, jih ni smel nihče motiti in nihče ni smel zvedeti, kaj se dogaja. Toda pregovor pravi: »Čez sedem dni se vse zve« in zvedele so se tudi te reči. Za denar so igrali! Zanimivo pri tem je to, da so bila vrata in okna najbolj skrbno zaprta 10. v mesecu, ko so delavci tovarne »Iskra« iz Kranja prejeli plačo. Nekateri med njimi tega dne sploh niso odšli na svoj dom, temveč naravnost v gostilno »poskusiti« srečo. Toda pri takih igrah vedno nekdo dobi, drugi pa zgubi. Tega pa verjetno nista mislila Viktor Pipan in Anton Zmrzlikar, ko sta neke take noči pustila v gostilni skoraj vso plačo. Kdor zna, ta ima, si je mislil nezaposleni Vinko Mesec, ko si je s priigranim denarjem polnil denarnico.

Zanimivo je, da so starši in pa žene vedeli, kje so njihovi kvartopirci, zato so jih po potrebi tudi prišli v gostilno iskat, da so le-ti lahko ponovno odšli na delo. Za kmete ni bilo važno, kdaj so hodili domov, toda za delavce pa je bila ura važna. Vendar pri taki »zanimivi« igri človek res pozabi, koliko je ura. Tako je nekega večera tudi šofer Stane Vidmar pozabil, da mora ob 5. uri z avtom v službo, zato ga je mati njegove žene prišla poklicat. Trkala je na vrata, na okna, toda vse zaman. Kvartopirci niso nič slišali. Morala je okno s silo odpreti ter pri tem razbila dve okenski stekli. Postrežljivi gostilničar se je hitro znašel. Zgrabil je za lep kupček denarja, ki je bil na mizi ter svojim kolegom obrazložil, da bo vsoto porabil za popravilo oken.

Ko sem se tako vračal proti Kranju, sem sam sebe izpraševal, kaj neki delajo politične organizacije v tem kraju, da teh stvari ne preprečijo? Kaj neki porečejo starši mladoletnikov, da jih ne odvračajo od kvartopirstva? Ali pozabljajo, koliko je bilo že gorja v družinah zaradi kvartopirstva? Spomnimo se primerov iz preteklosti, ko so sinovi ali očetje zaigrali tudi cela posestva, da o posledicah takega ravnanja niti ne govorimo. Ako teh stvari Šenčurjani ne bodo sami rešili, bo po vsej verjetnosti morala poseči vmes roka pravice.

B. O.

Gostovanje Mestnega gledališča iz Ljubljane v Kranju

F. H. Herbert: VSAKIH STO LET

Mestno gledališče v Ljubljani je pri svojem gostovanju pokazalo kranjski publiki prijetno komedijo ameriškega pisca F. H. Herberta »Vsakih sto let«. To je ljubezenska epizodica, ki pa postane življenjska zgodba za mladega ameriškega arhitekta in nekoliko svojevrstno dekle, ki z nepogrešljivim talentom stori zmeraj nezmotljivo prav tisto, kar je najbolj narobe.

Komedija je dramaturško spretno napisana, dialog duhovit in, čeprav marsikdaj na ostrini noža, nikdar ne zdrkne v banalnost. Skratka, dve uri prijetnega, malce pikantnega razvedrila, pri katerem gledalec mirno lahko izklopi svoje možgane. Seveda ima igrica tudi svoj moralni nauk: krepost ima še zmeraj svojo ceno, celo v razvratnem deset milijonskem velemestu.

Komedijo je postavil na oder režiser Broni Batelino. V svoji odrski oživitvi se je vestno držal pisateljevega besedila in njegovih režiserskih opomb ter dal povsem korektno predstavo. Pač pa bi delu koristilo, če bi režiser nekatere prizore, zlasti uvodnega in zaključnega na ploščadi nebotičnika, pa tudi nekatere vmesne, poživil z lastnimi režijskimi domisleki in mu z nekaterimi improvizacijami dal večjo lahkotnost.

Mlado, prostodušno in klepetavo Patty je prijetno in prepričljivo zaigrala Julija Staričeva, le da je Pattyn vroči irski temperament, podedovan po pretepaškem očetu, prišel mestoma premalo do izraza. Njen soigralec Milan Kalan je bil mladostno zanesen ljubezenski drug, kot že uspeli arhitekt bi pa moral biti vkljub mladosti bolj trden, samozavesten in življenjsko dozorel. Miro Veber je s svojim širokim, nikakor pretenkovestnim Davidom Slaterjem zaživel. V majhni vlogi bojevitega irskega policaja in zaskrbljenega očeta je nastopil Franci Prus.

O sceni je težko govoriti, ker ne vem, koliko je morala biti prilagojena skromnim dimenzijam kranjskega odra. Na vsak način nam scena iz obeh okvirnih prizorov ni mogla ustvariti iluzije, da stojimo na strehi najvišje stavbe v New Yorku.

Medsebojna gostovanja so zmeraj koristna, tudi ljudje ljubijo spremembo ne samo v življenju, ampak tudi na odru, zato smo Mestnemu gledališču iz Ljubljane za obisk hvaležni. Želimo, da nas obiščejo še ponovno s katerim od dramskih del, ki so za njihovo repertoarno politiko značilna.

Do januarja pet premier v Prešernovem gledališču

Kaj bo v drugi polovici sezone?

Sredi januarja bo v Prešernovem gledališču šesta premiera v letošnji sezoni. Tokrat bo na sporedu Stephana Lachnerja nadrealistična sanjska igra »V zadnji instanci«, ki jo bomo na Slovenskem krstili pod naslovom: »Še bo sijalo sonce«.

Bežen pogled na že prehojeno pot v letošnji sezoni nam izpričuje, da se je preusmerjena programska politika dokaj dobro obnesla, saj so bila vsa dela razen »Tretjega ležišča« dobro obiskana. Pokazatelj obiska pa izkazuje že triindvajset tisoč gostov. Čeprav je številka višja od celoletnega obiska prvih dveh sezon, pa z obiskom še ne moremo biti zadovoljni, saj smo šele z gostovanji dosegli povprečen obisk tristopetdeset gostov na predstavo, ki bi ga lahko v normalnih gledaliških razmerah dosegli doma. Obisk pa se je povečal tudi zaradi večjega števila predstav. S tem je bila delno ogrožena kvaliteta, zato bo treba v drugi polovici sezone stremeti predvsem za višjo umetniško ravnijo naših uprizoritev.

Ni preveč preprosto v štirih mesecih z dvanajstimi ljudmi, ki so morali nositi glavno breme dela, imeti skupaj nad dvesto vaj in štirinajstdeset predstav. Brez vestnega sodelovanja stalnih sodelavcev, ki niso redno nastavljeni v našem gledališču, tega napora ne bi zmogli. Zato lahko trdimo, da je še vedno osrednje vprašanje v premajhnem ansamblu in pomanjkanju režiserjev. V sedanjih razmerah bi kazalo imeti vsaj dva stalna režiserja.

Gledališke obiskovalce prav gotovo zanima spored druge polovice sezone. O Lachnerjevi igri »Še bo sijalo sonce«, ki smo jo omenili uvodoma, bo govora posebej. Za Vilharjevimi šaloigrami v obliki čitalniške Besede, kakor so jih prirejale v vsej drugi polovici preteklega stoletja izza šestdesetih let naprej čitalnice na Slovenskem, bo zagledala dan Jurčič-Kersnikova igra »Berite novice. Dolg pionirjem odrske besede v našem mestu bo s tem poravnan, čeprav z dvoletno zamudo.

Naslednje delo bo verjetno Andersonova drama »Slabo seme«. To socialno dramo o deklici — zločinki bomo uprizorili le, če nam bo uspelo dobiti mlado talentirano dekliço, glavno junakinjo drame.

Nekako sredi aprila bo prišel na spored Cankar s »Pohujšanjem«, in slednjič še slovenska noviteta, ki je za sedaj še ne bomo določno napovedali.

Na začetku sezone smo napovedali tudi predstavo na prostem. Če nam bo uspelo urediti vprašanje stalnega letnega gledališča — bo letos po več letih predstava spet na prostem.

Razen mladinske pravljične igre »Janko in Metka« smo mladini obljubili še »Bratovščino Sinjega galeba«. Poizkusili bomo naše obljube v celoti uresničiti.

R. J.

Razgovor gledaliških delavcev

Za boljše delo igralskih družin

Že v prejšnji številki smo objavili vest s posveta gorenjskih režiserjev, predsednikov prosvetnih društev in članov dramskega sveta.

Novoustanovljeni dramski svet mora skrbeti predvsem za programski in idejni dvig amaterskega udejstvovanja.

Prav tako bo svet skrbel in skušal reševati nekatera najbolj pereča materialna vprašanja; zato bo uveden način nagrajevanja po točkah, tako bo družina, ki bo več delala, tudi več dobila.

Problem, ki se pojavlja takoj za finančnim vprašanjem društev, je nezadostno število sposobnih režiserjev. Zato so v nekaterih krajih pričeli s tečaji za režiserje — na Jesenicah, dalje v Žireh, kjer so ustanovili tečaj, na katerem bodo dobili osnovne pojme igralci sami itd. Delo prav gotovo ne bo brez uspeha, če si ne bodo nadaljnje poti otežkočala društva sama. Vsaka družina bi morala izbirati program le po svojih zmožnostih in z njim predhodno seznaniti tudi igralce, da bi tudi oni povedali svoja mišljenja. Program mora biti raznoter in idejno napreden. Če hočemo, da bodo gledališke družine res odseki delavsko-prosvetnih društev, v programu ne smemo zaslediti idejno preživeto delo.

Ker pa je amaterska igralska družina na vasi tudi glavni nosilec jezikovne kulture, naj skrbi predvsem, da bodo uprizorjena dela jezikovno dognana. Društva naj teže tudi za tem, da se bo v družinah izvedla tudi delitev dela. Čim popolnejše bo delo razdeljeno, tem več ljudi bo svojo nalogo tudi kvalitetno opravilo. Režiser ne sme biti sam odgovoren za vse delo, njemu naj pomagajo, zlasti pri tehnični izvedbi igre, razni strokovni delavci.

Na posvetu so tudi vsi grajali negativni vpliv filma pri gledališkem delu. Vendar je vzrok nezanimanja običajno slaba kvaliteta del in bi gledališča z izboljšanjem programa in kvalitete del samih privabila prav gotovo tudi najbolj navdušene kino obiskovalce. Predvsem pa bo treba nuditi gledališkim družinam boljše pogoje dela, kar je dolžnost vseh občanov, organizacij in vsakega posameznika.

Predložen je bil tudi osnutek proračuna dramske in lutkovne sekcije. Največji proračun ima dramska sekcija, seveda pa kljub temu letos ne bodo še krite vse potrebe.

R. J.

Predlogi Svetu Svobod in prosvetnih društev

Lutkarstvo na Gorenjskem

Zastor se je zagrnil. Gledalci — odrasli in otroci — pa so obsedeli in čakali, morda se še enkrat prikaže nasmejan Pavlihov obraz.

Ljubljansko lutkovno gledališče nam je pripravilo uro veselja in nestrpnega pričakovanja. Razlike med odraslimi in otroki ni bilo; gimnazijci so bili ravno tako zavzeti kot prvošolčki. Kdor je doživel ta neposredni stik lutk in gledalcev, ne bo podcenjeval lutkovnih iger kot vzgojno in zabavno sredstvo.

Zdaj, ko je vsa ljudskoprosvetna dejavnost posvečena skrbi predvsem gledališkim družinam in odrom, bi bilo prav, da tudi lutkarstvo dobi na Gorenjskem svoje mesto.

Na Jesenicah od časa do časa nastopa ansambel z ročnimi lutkami. Tudi gostovali so že po Gorenjski in izven njenih meja. Morda se po podstrešjih posameznih šol najde lutkovni oder, s katerim je že nekoč delal učitelj.

Če izvzamemo lutkovno družino na Primskovem, se vprašamo, zakaj mesto Kranj nima lutkovnega odra?

Ni morda ljudi, ki bi se za to zanimali, ali je težava s prostori ali pa ne bi bilo gledalcev? Nobeden teh pomislekov ne drži. V Kranju so privatne družine, ki so z lastnim prav umetniško opremljenim miniaturnim odrom, nudile svojim otrokom prenekatere lepe urice. Zdaj, ko so njihovi otroci odrasli, gotovo ne bi odrekli pomoči pri ustvarjanju javnega odra.

Tudi prostor in dvorana bi se dobila. Saj bi bil oder zložljiv in ne bi oviral drugih predstav.

In gledalci? Zagotovljena je najbolj hvaležna in najštevilnejša publika, to so naši najmlajši ki bi pritegnili tudi bratce, sestrice in starše.

Prav bi bilo, da bi Svet Svobod in prosvetnih društev okraja Kranj omogočil, da se ustanovi centralni lutkovni oder v Kranju, zasigurajo sredstva za poživitev lutkarstva bodisi na šolah ali večjih odrih in se že v letošnji sezoni začne tečaj za mlajše tovariše, ki bi imeli za to zanimanje.

Do uresničitve teh predlogov naj nas vodi dejstvo, da vsota za te potrebe ne bi vsebovala visokih številk, opravljeno pa bi bilo ogromno vzgojno in prosvetno delo.

Kamniško godbo *bomo že letos slišali*

Kamnik že dve leti nima svoje godbe. Stara mestna godba je bila razpuščena in ustanovljen je bil godbeni odsek pri delavskem kulturno-prosvetnem društvu »Solidarnost«. Stari godbeniki niso hoteli pristopiti, treba je bilo torej začeti z mladino. To ni bilo lahko. Najprej je bilo treba urediti inventar in popraviti neuporabne godbene instrumente. »Solidarnost« je v tov. Jožetu Klančarju dobila vestnega in požrtvovalnega kapelnika, ki se je lotil tudi te nehvaležne naloge

K novemu godbenemu odseku se je najprej prijavilo 30 mladincev. Vsi so bili začetniki, nobeden ni še poznal glasbene teorije. Mnogi so že po dveh ali treh mesecih obupali in vrnili instrumente, na njihovo mesto pa so se prijavili drugi. Tako se je v teku leta zvrstilo 116 mladincev, dokler jih ni ostalo kakih 30, ki vztrajno in z veseljem vadijo. Vendar se večina rajši oklepa instrumentov za melodijo, medtem ko manjka pogumnih godbenikov, ki bi se lotili instrumentov za spremljavo. Zdaj pa je pristopilo k godbi več požrtvovalnih članov DPD »Svoboda« iz Duplice in kamniška godba je že na vidiku. Uspeh dela v prvem letu je zagotovilo, da bo Kamnik kmalu imel svojo godbo. Požrtvovalni mladinci, ki vztrajajo pri učenju, zaslužijo vso pohvalo!

Z.

Ob stoletnici

Tiho, tiše kot je zaslužila, je šla mimo nas pomembna obletnica. V ponedeljek, 9. januarja je preteklo sto let, odkar je v revni kajži v Globokem pri Rimskih Toplicah prvič zavekal otrok, ki je zrasel v moža, čigar balade in romance še danes predstavljajo vrh slovenske epske pesmi. Ime pesnika Antona Aškerca je vklesano v spomenik slovenske kulture

ANTON AŠKERC

blizu ob imenih Prešerna in pesnikov Moderne, Jenka in Gregorčiča.

Aškerc je samonikel pesnik, ki stoji sam samcat na slovenskem Parnasu. Njegova poezija je podobna zgradbi, sestavljeni iz silnih in neobdelanih kvadrov. Pesmi so take, kot je bil njihov oče: trde, nekoliko robate, borbene, v njih ni mesta rahločutnosti in besedovanju. S skopo besedo je Aškerc izpovedal svoje misli, s svojimi verzi razgaljal in zasmehoval, kar je bilo gnilega, grdega in nazadnjaškega v ljudeh in času, v katerem je živel.

Aškerc je edini uspešni predstavnik realizma v slovenskem pesništvu. Njegove pesmi so blizu duhu našega ljudstva in so balade kot Mejnik, Nočna popotnica, Brodnik in druge že domala ponarodele, pozna jih vsak Slovenec. O močnem pesniškem poletu epika Aškerca priča Stara pravda, venec balad o kmečkih puntih, kjer nam v desetih pesmih nariše celotno podobo dveh uporov slovenskih tlačanov. Trpko je izpovedal pesnik podobo tistih časov, ko slovenski tlačan ni našel izhoda drugje kot v krvavem puntu. Najvišje se je povzpel v zadnji pesmi tega trnovega venca, v baladi Kronanje v Zagrebu.

Napadal je vse, kar je oviralo napredek in utesnjevalo človekov duh. Zato si je nakopal mnogo sovražnikov. Utesnjeval ga je črni plašč. Slekel ga je in povzročil pohujšanje, kakor ga še ni doživela pobožna kranjska srenja. Mož, ki je zlomil pesnika Gregorčiča, prof. bogoslovja dr. Anton Mahnič, je silovito vihtel nad njim svoj meč. Toda Aškerc se ni vdal, z jedkimi parabolami je vračal milo za drago. Z vsem ognjem se je vrgel v kulturni in politični boj proti Mahniču in slovenskemu klerikalizmu. Za njim je šla mladina, katere glasnik je postal. V tem boju je iztrošil vse svoje sile in utrip njegove pesniške žile je postajal zmeraj slabotnejši. Še je izdajal zbirko za zbirko, a le-te so bile le medel odsev njegove prve zbirke »Balade in romance«. Z grenkim razočaranjem je gledal, kako se odvračajo prijatelji od njegove poezije. Zadnji udar mu je zadala Moderna, ki ga je popolnoma zasenčila. Ostal je sam in v samoti tudi umrl.

Velik del obsežnega Aškerčevega pesniškega opusa ne sega nad povprečje, toda prva zbirka »Balade in romance« zadostuje, da bo obstal in v svojih delih sam bo živel večno.

S knjižne police:

Jan de Hartog: Morja široka cesta

Vojni roman je pač najstarejša knjižna zvrst. Od Homerjeve Iliade preko nordijskih Sag in Nibelungenlieda do Kosovskega cikla opevajo vsi ti epi ljudstva in posameznike v dogajanju, ki je zanje zmeraj tako usodno. Vojna ljudstev ali boj posameznika, to je dogajanje, ki je s svojo zahtevo največjega fizičnega in umskega napora dvignilo loveštvo na današnjo visoko tehnično stopnjo in ga v skrajnih posledicah sedanje atomske dobe postavilo pred odločitev popolnega samoiztrebljenja.

Razumljivo je, da je desetletna oblega Troje ali usodna Kosovska bitka, ki je za več stoletij spremenila podobo Balkana, našla svojega pesnika, čigar domišljija je ob robu borbe življenja s smrtjo, sovraštva in ljubezni ustvarila poleg postav borcev tudi ženske like, kot je Hektorjeva žena Amdromaha ali svetla podoba kosovske devojke. To so prameni luči v temni sliki uničevanja, kot simbol vere v dobro, ki celo sredi najbolj blaznega besnenja ne ugasne docela.

Ker mogočnega Tolstojevega opusa »Vojna in mir« ne morem uvrstiti med vojne romane (dasi je časovno in vsebinsko vezan na napoleonske vojne, je mnogo več), štejem za početnika sodobnega vojnega romana Zolaja in njegovo delo iz francosko - pruske vojne leta 1870—71 »Polom«.

Po prvi svetovni vojni se je iz množice vojne literature dvignilo nekaj zelo znanih romanov, kot so Barbusse-ov v strelskem jarku napisani »Ogenj« (točnejši slovenski naslov bi bil »Požar«), največ brani in v vse jezike prevajani Remarque-ov »Na zapadu nič novega«, Dorgellesovi »Leseni križi«, Rennova »Vojna« in ne nazadnje Jakovljevičeve »Srpska trilogija«. Vse to so romani, napisani s srčno krvjo in vročo miroljubno željo, dela, ki z bolečo odkritostjo razgaljajo vso okrutnost in grozovitost ter bičajo zločinsko blaznost imperialističnih vojná. Ni samo slučaj, da so prav našteta dela prva zagorela na grmadi, ki jo je manijak iz Berchtesgadna razkuril v svetovni požar.

Tudi mlada ameriška književnost se je zavedla svoje naloge. Dos Passos in Upton Sinclair sta v svojih delih silovito obtožila Wallstreet za nesmiselno in zločinsko vojaško avanturo v Sibiriji, ki naj bi zrušila Oktober.

Slovenska književnost ni ostala le pri prevodih. Iz te dobe je nastalo dvoje obsežnih del: Seliškarjev »Nasedli brod«, napisan v prvem desetletju po prvi vojni v naturalističnem slogu in zgolj površinski, ter kasnejši Prežihov »Doberdob«, ki plastično prikazuje slovenskega človeka v peklu kraških kavern in najglobljem ponižanju in uporu judenburške etape.

Niso bili še zapisani vsi romani iz prve vojne, ko so apokaliptični jezdeci vnovič zdirjali preko sveta, razpenili oceane in razbičali nebo nad njimi. Toliko gorja še ni videl svet in vsak misleč človek se je vpraševal, ali ni tudi sam sokriv zla, ki je zalilo človeštvo, ali je storil vse, da bi bilo zlo zadušeno, ali pa se je stisnil za peč, ko je gorela sosedova hiša, kajti zunaj je bil mraz in je besnel vihar. Če naj bo pisatelj vest človeštva, je moral spregovoriti. In spregovorili so mnogi, že v tem desetletju mrzlega miru, spregovorili z veliko umetniško silo ne samo v spomin, ampak še bolj v opomin, saj vojne ni več, toda pravi mir je še daleč.

Čeprav je zgolj slučaj, da trije, v zadnjih letih izdani prevodi obravnavajo pomorsko vojevanje, kaže število dovolj jasno na značaj minule vojne, predvsem na Pacifiku. Če je Plivijer v »Cesarjevih kulijih« risal borbo Viljemovih pomorskih orjakov, težkih bojnih brodov in oklopljenih križark, opisujejo sedanji avtorji svoje junake in žrtve na malih spremnih ladjah, rušilcih, korvetah in vlačilcih, ki jih poleg letal, podmornic in min ogroža še en sovražnik, trd in neizprosen, samo kruto morje, kot pravi Monsarrat v svojem enako imenovanem romanu.

Nizozemec Jan de Hartog je star pomorec. Že kot deček je zapustil dom in odšel na ladje. Bil je vse: mornarček, kurjač, krmar, pomočnik kapitana itd. Ko so Nemci zasedli Holandijo, je pobegnil v majhnem čolnu, prebrodil na nevarni vožnji Severno morje in srečno pristal v Angliji. Ostal je tam, si ustvaril dom in družino in živi sedaj na britanskem otoku Wight.

Pisati je začel zgodaj. Njegova dramska in pripovedna dela opisujejo zmeraj življenje na morju in pomorščake. Iz njegovih potovanj po svetu je nastala vrsta romanov. Trilogijo, katere prva dva dela (Stella, Mary) sta pred kratkim izšla pri Cankarjevi založbi in v prevodu Boga Stoparja pod skupnim naslovom »Morja široka cesta«, je napisal v vojnih letih. V prvem delu opisuje inozemskega kapitana na britanskem vlačilcu, ki na Zapadnih dostopih v neprestani življenjski nevarnosti rešuje torpedirane trgovske ladje. V drugem romanu ga gledamo na najtrši konvojski poti minule vojne, ko v dežju ognja in jekla spremlja ob robu večnega ledu ladje na poti iz Kanade v Murmansk. Strahote vojnih dogodkov prepleta hrepenenje po domovini in svobodi koprnenje po ljubezni, ki pa ni odrešujoča in sproščujoča marveč kot vse v tem času mračna in usodna. Usodna je ljubezen Stelle, katere fant se bori nekje v burmanski džungli, ona sama pa poklanja smrti posvečenim možem drobno iluzijo sreče, da bi jim olajšala življenje, pa jih prav zavoljo te iluzije pošilja v smrt Usodna je možu, ki jo ljubi, tudi sicer tako vsakdanja in nekomplicirana Mary.

Pomorska vojna sama, dasi - po filmsko povedano - ves čas v prvem planu, ni moralna vsebina pisateljeve zavesti, pač pa človek v vojni. V tem se Hartog bistveno razlikuje od Monsarrata in njegovega že omenjenega romana »Kruto morje«. Tam pisatelj bralca dobesedno stre z grozotnostjo dogajanja, njegovi ljudje pa kot da niso ljudje s človeškimi vrlinami in slabostmi. Kapitan Erickson se zdi preje kot kip s Trafalgar Squara, kot živ človek in celo smrt izgleda, da izbira le odvišne ljudi.

Hartogov Holandec pa ni Mož je samo človek, ki sicer v redu opravlja svojo trdo nalogo ki pa ga zaliva najglobljа tema obupa. Premagati mora hromeči strah, ki se znova trdovratno vrača, čim se v možu zganejo duševna človeška čustva. To je človek, ki se bori z vestjo in vprašanjem krivde ki je do smrti utrujen, ko potopi sovražno podmornico z vsem moštvom vred.

Zato je Hartogovo pisanje več, kot samo umetniško pregneteno risanje vojnih dogodkov v Irskem morju in polarnem krogu. Njegov glas, ki ga je poslal v svet, je, kot pravi njegov holandski kapetan: »Žalostno tihi glas človeštva«.

Filmi, ki jih gledamo

MOGAMBO

Če se poda filmska kamera v Afriko, potem vemo, kaj bo prinesla domov: slike divjih živali, domačinov in njihovih plesov ter »divjo« naravo. Vse to je seveda tudi v tem, še celo več: v Mogambu so takšni posnetki divjih živali, kot jih doslej še nismo videli na filmskem platnu. Komu se moramo zahvaliti za to? Nedvomno domiselnosti in srečni roki režiserja Johna Forda. Vsak novi film tega režiserja predstavlja novo doživetje pa čeprav gre samo za komercialni proizvod kot je »Mogambo«. V filmu je cela vrsta scen z divjimi živalmi, ki so do danes edinstvene. Da je Ford res pravi umetnik, nam potrjuje tudi dejstvo, da je znal kot prvi režiser, ki se je vrnil iz Afrike, vključiti živali v samo dogajanje in jih izkoristiti celo v raznih komičnih scenah.

Zgodba pa je seveda po stari navadi precej konvencionalna in zato lahko tudi kaj hitro opazimo, da Ford zgodbi sami ni posvetil ravno preveč pozornosti. Zgodba ni prav nič drugega kot samo nova izdaja že leta 1932 za film adaptiranega scenarija »Rdeči prah«.

Ali že veste?

Vem, da je že znano vsem,

da se je vrnil maršal Tito s svojimi sodelavci z zmagoslavne poti po Etiopiji in desetdnevnega obiska po Egiptu.

Morda pa še ni znano vsem,

da je prijateljska država Egipt bila še pred nekaj leti kraljevina, kjer so glavno besedo imeli kralj in njegovi privrženci, ki so izžemali ljudstvo,

da je Egipt ena najstarejših držav, ki je imela že pred mnogimi sto leti visoko razvito kulturo,

da je ta država štirikrat večja kakor Jugoslavija (meri 994.300 kvadratnih metrov),

da pa je velik del Egipta sama puščava, ki jo bodo morda nekoč le spremenili v plodno zemljo, in

da je le približno 32.000 kvadratnih km zemlje, ki se razprostira ob reki Nil, rodovitne,

da tod sejejo in žanjejo pšenico dvakrat na leto,

da pa je glavni pridelek bombaž, ki ga sejejo februarja in marca, obirajo pa septembra in oktobra,

da pravijo v tej deželi bombažu tudi belo zlato, ker je glavni vir narodnih dohodkov in ga izvažajo v druge države (kupujemo ga tudi mi) na tisoče in tisoče ton,

da je v tej državi zelo razvita tekstilna industrija, druga industrija pa šele v razvoju,

da Egipt tudi ni bogat na rudah, pridobivajo le nekaj soli in nafte,

da je tudi živinoreja slabo razvita, rede le bivole, koze, ovce, osle, kamele,

da so večja mesta: Kairo, Aleksandrija, Port Said, Suez,

da se promet vrši po Nilu, je pa še več prog, ki povezujejo med seboj večja mesta,

da pa je glavna prometna žila Sueški kanal, ki povezuje Sredozemsko morje z Rdečim morjem (dogradil ga je leta 1869 francoski inženir Lesseps),

da je ta kanal dolg 161 km, širok pa od 70 do 120 m in, da plovejo po tem kanalu lahko največje prekooceanske ladje, ki so namenjene na vzhod,

da je v Egiptu sedaj prava pomlad in v tem času obišče to državo mnogo tujcev,

da je predsednik republike in voditelj egiptovskega ljudstva Gamal Abdel Naser, ki bo prišel na obisk k nam,

da je...

SLAVČEK

(Nadaljevanje)

In babica je nadaljevala: »Ubili so ga ljudje brez srca. Slavec je umrl in z njim vred je umrla pesem v deželi. V gaju je postalo pusto in prazno. Cvetice niso več cvetele, drevje ni zelenelo, razraslo se je trnje in prepletlo prej tako lep gaj. Volkovi so začeli trgati plahe srne in nato so vse dobre živali zapustile gaj. Ljudje v deželi so postali žalostni, plašni in nezaupljivi. Kralj pa je divjal in divjal. Prenapolnjene so bile ječe. Nedolžna kri je tekla... Od samega trpljenja se ljudje niso znali več smejati.

»Pa ni bilo konca?« vpraša Anka.

»Prišla je deklica, majhna deklica, nihče ni vedel od kod. Pobrala je mrtvega slavčka in si ga dala na drobceno dlan ter milo zajokala. Jokala je tri dni in tri noči. Solze, velike tople solze so padale na slavčka. Te solze so bile tople od ljubezni. In ta je ogrela ptička. Zadihal je, se zganil in oživel na mehki in topli dlani. Hvaležno je upri svoje oči vanjo in zapel svojo najlepšo pesem o svobodi in ljubezni.

Kralj pa je umrl. Zloben kot je bil, ni mogel te pesmi prenesti. Prevč ga je rezala v srce. Nihče ni jokal za njim. S slavčkovo pesmijo pa se je vrnila v deželo sreča.«

Vse je bilo tiho, ko je nehala babica. »Dobro se je izteklo,« je veselo dejala Anka. Nato pa so se otroci zahvalili babici, zapeli veselo pesem ter se spet vrnili v vas.

Nihče pa ni opazil mrkega moža, ki je ves čas skrit za drevesom oprezoval in prisluškoval. Bil je zlobni Bes. Ostal je skrit, dokler ni odšla Anka z babico v hišo. Zmračilo se je medtem. Jože je še razvezoval butaro, kar stopi predenj neznanec. Silno se ga fant prestraši. Toda Bes ga s svojo priliznjeno besedo kmalu pomiri. Pove mu, kaj bi rad: slavčka. Jože, da pleza po drevju kot veverica, zato mu ga ne bo težko ujeti. Ponudil mu je za plačilo — denar. Tedaj pa se fant spomni slavčka v babičini pravljici in odkloni denar. Bes pa ga spomni kavke, ki ji je Jože zavil vrat. Prestrašen uvidi deček, da ta neznanec ve vse, kar je počenjal v gozdu z ubogimi ptiči. In to Bes izrabi. Tiho seže v žep in privleče iz njega polno pest svetlih denarcev, ki jih stisne fantu v roke. Obljubi mu še več, ko mu bo izročil slavčka. Slaba vest in denar sta Jožeta preslepila. Hoče ujeti slavčka. Seveda ne smeta babica in Anka o tem ničesar vedeti.

Bes pa si je zadovoljno mel roke in smehljaje se mrmral, kako veliko moč ima denar.

Na prijetni jasi v globini gozda je vse tiho. Jutranji mrak počasi zamira. Že vstaja zarja in kmalu za njo se prikaže sonce. S toplimi žarki poboža cvetlice, vsako posebej, da druga za drugo odpre svoj cvet. In v to mehko, srebrno jutro zapoje slavček. Tedaj se jutro prelije v dan in vsa jasa na mah zaživi. Prva priletita metuljčka, za njima pikapolonica, debeli čmrlji, pridne čebele in črni murni. Nato še pripiha veter. Zdaj so menda vsi. Nestrpno pričakujejo, da pride k njim vila Jasna. Tu na jasi bo danes pomladno slavje. Le glejte, že prihaja lepa vila prav nalahno, vsa nasmejana iz brezovega gaja. Njeno lice je milo, lasje se prepletajo s samimi sončnimi žarki in v njeno obleko iz tančice se je ujel lesket rosnih kapljic. Vsi se ji priklonijo v pozdrav in vsa jasa vztrepeta v veselju. Ko jim ozdravi, napije vsem s čašo medice in tako se prične pomladni pir. Vsi so veseli in razigrani. Čebele ponujajo medene kolače, cvetlice pa sladko medico. Med petjem in šalami poteka čas.

Le slavčka od nikoder ni. Pogrešajo ga. Toda on ne mara bučne družbe. Najraje je sam. Razmišlja, sanja in snuje nove napeve. Ako bi umrla njegova pesem, bi postalo v gaju pusto in žalostno.

Jasna pripoveduje o zadnji novici. Prejšnji večer jo je obiskal zlobni Bes. Povabil jo je v svoj podzemni grad. Odbila ga je in zdaj je prepričana, da tega ne bo pozabil. Gotovo se bo skušal maščevati. Ni mu zastonj ime Bes. Vse je ta novica vznemirila, kajti ljubijo dobro Jasno. Vsi pa se tudi bojijo hudobnega Besa. Tedaj pa zapoje slavček svojo novo pesem. Poje o tem, kako ljubi svoj gaj in svojo prostost. Ob njegovi pesmi preide vsem slaba volja in spet postanejo veseli. Ker pa ni veselice brez plesa, zapojo in zarajajo vsi po vrsti. Najlepše je plesala pikapolonica. Nenadoma pa v sredo tega veselja krikne slavec. Kot bi odrezal, potihne vesela pesem, ples preneha in veter hiti pogledat, kaj se je zgodilo. Kmalu se vrne in pove, da je slavec izgubljen. Ujel ga je neki fant in Jože mu je ime. Izročil ga je Besu.

(Nadaljevanje prihodnjič)

IZ DEDKOVEGA NABIRALNIKA

2 — Doživljaj

Pretekli teden smo imeli športni dan. Peljali smo se z vlakom do postaje Planica. Tam smo izstopili in šli proti gori Peč. Najprej smo prišli do prve vojaške postojanke, kjer so nas pozdravili naši čuvarji meja — graničarji. Se dolgo časa smo se vzpenjali in prišli smo končno na vrh. Tu je tromeja med našo državo, Avstrijo in Italijo. Od tu smo videli našo lepo Koroško, reko Dravo in Ziljo. Zelo lepa je Koroška. Dolgo ne bom pozabila tega izleta.

Vas pozdravlja Smolej Ana
Gozd-Martuljk

Dragi cicibančki in pionirji!

Saj, saj — kar med preroke bom šel. Vse se je uresničilo, kar sem napisal v zadnjem pismu. Res mi je bila potrebna velika torba, da sem pospravil vse dopise, ki sem jih prejel.

Kako naj se vsem zahvalim, po vrsti? Ne, najprej lepa hvala najmlajši in to Pajntar Marinki iz Tržiča, ki je narisala lepo zimo. Marinka, veš, umetnica si in upam, da bo objavljeno, kar si mi poslala. Vida Primožič, tudi iz Tržiča, mi je pa poslala: Moji spomini na kolonijo. Vida,veš kar lepo si sestavila, pa, saj razumeš, sedaj je mraz in sneg, ti pa — morje in kopanje, res je malo pozno za objavo. Kaj je doživela Smolej Anka iz Martuljka, pa kar berite.

»Trdi orehi« so bili premalo trdi, ker sem dobil toliko odgovorov, da ni mogoče objaviti vseh imen. Vrečo sreče sem pošteno potresel in kaj mislite, komu se je nasmehnila sreča! Zemljič Vereni z Javornika. Verena, darilo boš prejela po pošti. Urh Albin iz Bohinjske Bistrice, tvoja križanka je dobra in bo prišla na vrsto. V današnji številki so »Trdi orehi« malo bolj zabeljeni, kar pridno na delo. Rešitve pa tokrat ni potrebno pošiljati, ker bomo nagrajevali le ob določenih spominskih dnevih in praznikih.

Kako ste preživeli počitnice in dočakali Dedka? Malo sem bil naokoli in moram reči, da je bilo veselja vsepovsod dovolj in tudi darov kar precej. Škoda je le, da je zapadlo tako malo snega. Privoščil bi vam ob teh prostih in prazničnih dneh malo več smučanja, sankanja in drugega zimskega veselja.

Nekaj pa me je zelo užalostilo. Ko sem hodil po vaseh, sem obiskal tudi nekaj šol in tam poprašal, kako ste kaj zaključili prvo polletje. Saj, saj so vas ponekod pohvalili, ponekod pa tudi pograjali. Da ne ubogate, da se premalo učite, da bi bili redi v spričevalih lahko boljši, da je pri nekaterih zelo razpasena lenoba, da... so mi rekli. Kaj pravite dragi cicibani in pionirji vi na te hude obtožbe? Mislim, da samo nekaj, in to: Poboljšali se bomo, bolj bomo ubogali, pridno se bomo učili — torej tak naj bo naš trden sklep.

V drugem polletju vam želim mnogo uspeha.

Oglasite se kaj in bodite lepo pozdravljeni!

Vaš Dedek Kosobrin

TRDI OREHI

UGANKE

Gnezdo na višini
v prazničnih belinah,
se v zrcalu ogleduje,
vmes sirene glas se čuje.

Škrjančki so se spravili na sosedovo češnjo. Sosed je ustrelil s strašilno pištolo in polovica škrjančkov je odletela. Eden pa se je vrnil, ko je bila nevarnost mimo. Zdaj pa je bilo na češnji prav toliko škrjančkov kakor prej. Koliko škrjančkov je bilo sprva na češnji?

Bela njiva, črna ral — le učeni bo oral.

REBUS

Jurček in ptička

LUTKE SKRIVAJO NASLOV NEKE ZNANE IGRICE

CICIBANOV KOTIČEK

O ŽALOSTNI KOKOŠKI

Pred davnim časom sta živela petelinček in kokoška. Dogovorila sta se, da si posladkata svoje želodčke z dobrimi lešniki. Odšla sta v bližnji gozdič, kjer je bilo mnogo leščevja, na njem pa veliko, veliko debelih in zrelih lešnikov. Petelin zleti na lesko, trga lešnike in jih meče kokoški. Dobra kokoška pobira lešnike in jih nosi na kupček.

Toda nesreča je hotela, da je petelinček vrgel lešnik kokoški prav v oko in jo oslepil.

Nesrečna kokoška je začela jokati in jo ubrala proti domu.

Srečali so jo ljudje in jo spraševali:
»Kokoška, kokoška, zakaj jočeš?«
»Petelinček mi je izlil oko.«
»Petelinček, petelinček, zakaj si izlil kokoški oko?«
»Leska me je udarila z vejo po glavi.«
»Leska, leska, zakaj si petelinčka udarila?«
»Koze so mi pojedle najlepše liste in vejice.«
Koze, koze, zakaj ste pojedle najlepše liste in vejice?«
»Pastirji nas niso čuvali.«
»Pastirji, pastirji, zakaj niste čuvali kozic?«
»Gospodinja nam ni dala kruha z medom.«
»Gospodinja, gospodinja, zakaj nisi dala pastirjem kruhka z medom?«
»Prašiči so pojedli testo!«
»Prašički, prašički, zakaj ste pojedli gospodinji testo?«
»Volk nam je ukradel mlade prašičke — naše otročičke.«
»Volk, volk, zakaj si ukradel prašičke — male otročičke?«
»Nihče mi ni ukazal, da moram krasti male prašičke, toda bil sem lačen in ugrabil ter pojedel sem ono, kar sem najlaže dobil.«
Kokoška se je pomirila in prenehala jokati. Petelinček se je kokoški zopet pridružil, postala sta prijatelja in v sreči pozabila nesrečo.

Zimska pesem

Pada, pada, beli sneg.
Pada mehko nam na polje,
pada na sosedov breg;
židane zato smo volje.

Kaj nam mar je zime mraz!
Samo do nosu nam seže.
Smejemo se ji na glas,
v novo radost nas poveže.

Urno smuči na noge!
En, dva, tri! po strmem bregu
prva tekma se prične,
riše sled po svežem snegu.

Kdor doseže cilj, junak
slaven prvega je dneva.
Kdor pa zavali se vznak,
dolgo v snegu ne okleva.

Z nami, na sosedov breg!
Židane smo tamkaj volje.
Pada, pada, beli sneg
sem na breg in tja na polje...

Martina Bidovec

objave · oglasi

Prodam radio aparat znamke »Philips« 6-cevni. — Fajfar Ivan. Vopovlje 15, Cerklje.

Prodam les rabljene barake (3 oken, 3 vrat). — Bogataj Ana, Škofja Loka, Mestni trg 3.

Prodam 2-sobno vseljivo stanovanje v Kranju. Ponudbe pod »Gotovina«.

Prodam 2 njivi (4356 in 3036 kvadrat. metrov) blizu postaje Križe najvišjemu ponudniku. Ponudbe poslati pod »Ugodna prilika« na upravo lista.

Kupim ogrodje za žensko kolo. — Bogataj, Reteče 64, Šk. Loka.

Nagrado dam tistemu, ki mi posodi 100.000 din. Garancija posestvo. Ponudbe poslati na upravo lista

Opozarjam vsakogar, da moja žena Vilma ni upravičena zastavljati ali odprodajati mojih ali skupnih predmetov iz gospodinjstva ali premičnin do končanega uradnega postopka. Zato svarim pred nakupom. — Likozar Stanko, Kranj.

Zadružna mlekarna Kranj bo takoj sprejela saldakontista. — Pismene ponudbe pošljite na gornji naslov ali se osebno zglasite.

Obveščamo cenjene odjemalce mleka, da bo odprta poslovalnica na Titovem trgu vsak dan od 8. do 10. ure in popoldan od 14. do 16. ure, razen nedelj in praznikov. — **Zadružna mlekarna Kranj**

Zadružna mlekarna Kranj ponovno obvešča vse proizvajalce mleka, da je osnovna odkupna cena mleka za 3.2% maščobe din 23,— do 1. 5. 1956.

Zahvala. Zahvaljujeva se Občinskemu ljudskemu odboru Kranj za darilo ob priliki civilnega krsta najinega otroka. — Rehberger Stanislava in Ciril, Kranj.

Kupim plug tipa »Lajtnar« (vinkel plug). — Logar Jože, Žiberše 24, p. Rovte nad Logatcem.

Naprošamo vse svojce bivših borcev španske republikanske armade (leta 1936—1939), ki so padli v Španiji ali v vrstah NOB (1941—1945), da javijo svoje naslove in podatke o padlih Glavnemu odboru Zveze borcev LRS — španska sekcija.

KINO

TA TEDEN BOMO GLEDALI

KINO »KRVAVC« CERKLJE:

14. in 15. januarja 1956 amer. film »KAPETAN KID«. Predstave ob 20. uri v soboto, v nedeljo ob 16. in 19. uri

KINO NAKLO:

14. januarja 1956 ameriški film »KLOVN«. Predstava v soboto ob 19. uri in nedeljo ob 9. uri dopoldan.

15. januarja 1956 italijanski film »ČUDEŽ V MILANU«. Predstave v nedeljo ob 16. in 19. uri.

KINO »STORŽIČ« KRANJ:

13. do 15. januarja 1956 amer. barvni film »MOSTOBRAN«. Predstave ob 16., 18. in 20. uri. V soboto in nedeljo ob 22. uri premiera amer. barvnega filma »MOGAMBO«. V gl. vlogi Clark Gable in Ava Gardner. Matineja v nedeljo ob 10. uri premiera amer. filma »KO ŽENSKE LJUBIJO«. Ob 14. uri madžarski barvni film »KVIŠKU GLAVO«.

KINO »SVOBODA« KRANJ:

V nedeljo, 15. januarja ob 10. uri matineja — premiera amer. barvnega filma »MOGAMBO«, ob 14. uri amer. barvni film »MOSTOBRAN«, ob 16. uri madžarski barvni film »KVIŠKU GLAVO«, ob 18. in 20. uri premiera amer. filma »KO ŽENSKE LJUBIJO«. Vsi filmi so samo v nedeljo na sporedu.

• Gledališče

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

Petek, 13. januarja ob 16. uri — Zaključena predstava za tovarno »Iskra« - Kranj — Grimm -Škufca — »JANKO IN METKA«.

Sobota, 14. januarja ob 16. uri — Izven — Grimm-Škufca — »JANKO IN METKA«, ob 20. uri — Izven — Grimm-Škufca — »JANKO IN METKA«.

Nedelja, 15. januarja ob 10. uri dopoldan — Izven in za podeželje — Grimm-Škufca — »JANKO IN METKA«, ob 16. uri — Izven in za podeželje — William Shakespeare — »OTHELLO«.

Če si pogrešil lani, popravi to letos. Zaklanega prašiča pravilno oderi in oddaj kožo »Koteksu«, ki plača za I kožo slovenske pasme din 200,— za kg.

Ne zametuj denarja, gospodinji pa prihrani nevšečno delo z žaltavo slanino na koži.

SPLOŠNO KOMUNALNO PODJETJE KRANJ RAZPISUJE MESTO RAČUNOVODJA

Pogoji: Samostojen računovodja s srednjo strokovno izobrazbo in večletno prakso v vodenju računovodstva. Plača po tarifnem pravilniku. Interesenti naj pošljejo ponudbe na upravo podjetja.

• • OBVESTILO • •

Trgovinska zbornica za okraj Kranj, obvešča vse kmetovalce, kmetijske zadruge in mesarska podjetja z območja okraja Kranj, da se bo klavno živino, prašiče in drobnico lahko prodajalo in kupovalo po 15. januarju 1956 samo na tale način:

1. **Vsak nakup klavne živine** neposredno pri proizvajalcih (po domovih), je z Odlokom o posebnih pogojih ob katerih lahko kupujejo gospodarske organizacije kmetijske proizvode naravnost od proizvajalcev (Ur. list FLRJ 48/55) prepovedan.

2. Za prodajo klavne živine od zasebnih živinorejcev organizirajo vse kmetijske zadruge prodajna mesta, in sicer ob dogovorjenih dnevih v tednu. Ta prodajna mesta bodo:

1. V Tržiču — Vsako sredo od 8.—11. ure za vso živino, na prostoru pod klavnico.

Na to prodajno mesto organizirajo dogon živine naslednje zadruge: KZ Kovor, KZ Križe, KZ Leše, KZ Podljubelj, KZ Sv. Katarina.

2. V Cerkljah — Vsak torek od 8.—10. ure za vso živino. Na to prodajno mesto organizirajo dogon živine zadruge Velesovo, Cerklje, Brniki, Zalog.

3. V Kranju — Vsak ponedeljek od 7.—12. ure za vso živino, na Sejmišču.

Na to prodajno mesto organizirajo dogon živine zadruge Šenčur, Voklo, Trboje, Mavčiče, Bitnje, Kranj, Žabnica in del KZ Besnice (Javornik, Čepulje).

4. Naklo — Vsako sredo od 8.—10. ure za vso živino.

Na to prodajno mesto organizirata dogon živine KZ Naklo in Podbrezje.

5. V Besnici — V petek, vsakih 14 dni od 9.—10. ure za vso živino na prostoru pred sedežem zadruge. Na to prodajno mesto organizirata dogon živine KZ Besnica in Podblica.

6. V Predosljah — V torek vsakih 14 dni za vso živino od 8.—9. ure. Na to prodajno mesto organizira dogon živine KZ Predoslje.

7. V Preddvoru — Vsako sredo za vso živino od 8.—10. ure. Na to prodajno mesto organizirajo dogon živine KZ Preddvor, KZ Kokra, KZ Visoko in Jezersko (za rogato živino); za drobno živino tudi na Jezerskem vsako sredo od 8.—10. ure.

8. V Škofji Loki — Vsak torek od 8.—11. za vso živino na Sejmišču. Na to prodajno mesto organizirajo dogon živine zadruge: KZ Trata, KZ Škofja Loka, KZ Godešič KZ Zminec, (del KZ Žabnica, Sv. Duh, Pevno, Križna gora), del KZ Zg. Luša (Praprotno, Luša).

9. Na Logu — Vsako sredo od 8.—10. ure za vso živino. Na to prodajno mesto organizira dogon KZ Log.

10. V Poljanah — Vsako sredo od 8.—12. ure za vso živino. Na to prodajno mesto organizirata dogon živine KZ Poljane in KZ Javorje.

11. V Gorenji vasi — Vsak torek od 8.—12. ure za vso živino. Na to prodajno mesto organizira dogon živine KZ Gorenja vas.

12. V Lučinah — Vsak torek od 10.—12. ure za vso živino. Na to prodajno mesto organizira dogon živine KZ Lučine.

13. V Žireh — Vsako sredo od 8.—12. ure za vso živino. Na to prodajno mesto organizira dogon živine KZ Žiri .

14. V Sovodnju — Vsak torek od 8.—12. ure za vso živino. Na to prodajno mesto organizira dogon živine KZ Sovodenj.

15. V Hotaljah — Vsak torek od 8.—12. ure za vso živino. Na to prodajno mesto organizira dogon živine KZ Hotavlje in KZ Trebija.

16. V Davči in Sorici — Vsak četrtek od 8.—10. ure za vso živino. To prodajno mesto in dogon živine organizira KZ Sorica. V zimskem času se pripelje živina s tega območja do Zalega loga.

17. V Zalem logu — Vsako sredo od 10.—11. ure za vso živino. Na to prodajno mesto organizira dogon živine KZ Zalilog.

18. V Železnikih — Vsako sredo od 10.—12. ure za vso živino. Na to prodajno mesto organizira dogon živine KZ Martinj vrh.

19. Na Češnjici — Vsako sredo od 7.—9. ure za vso živino. Na to prodajno mesto organizirata dogon živine KZ Češnjica in KZ Dražgoše.

20. V Selcih — Vsak četrtek od 8.—10. ure za vso živino. Na to prodajno mesto organizirajo dogon živine KZ Selca, KZ Bukovica, del KZ Zg. Luše, ki gravitira na Selco.

21. V Ratečah-Planici — Vsak torek od 13.—14. ure za teleta in prašiče pred zadrugo, rogato živino se prižene na dogonsko mesto v Kranjski gori.

22. V Kranjski gori — Vsak torek od 16.—18. ure za vso živino. Na to prodajno mesto organizirajo dogon živine KZ Podkoren, KZ Kranjska gora; za rogato živino tudi KZ Rateče-Planica.

23. V Mojstrani — Vsak četrtek od 8.—10. ure za vso živino. Na to prodajno mesto organizira dogon živine KZ Mojstrana.

24. Na Jesenicah — Vsako sredo od 8.—10. ure za vso živino pred klavnico. Na to prodajno mesto organizira dogon živine KZ Jesenice.

25. V Žirovnici — Vsak četrtek od 8.—10. ure za vso živino pred sedežem zadruge. Na to prodajno mesto organizira dogon živine KZ Žirovnica.

26. V Begunjah — Vsak torek od 8.—10. ure za vso živino. Na to prodajno mesto organizira dogon živine KZ Begunje.

27. V Lescah — Vsak torek od 8.—10. ure za vso živino. Na to prodajno mesto organizira dogon živine KZ Lesce.

28. V Radovljici — Vsak torek od 14.—16. ure za vso živino. Na to prodajno mesto organizirajo dogon živine KZ Radovljica, KZ Lancovo in KZ Brezje.

29. V Ljubnem — Vsako sredo od 9.—11. ure za drobnico in prašiče pred sedežem zadruge. Za ostalo živino je prodajno mesto v Podnartu.

30. V Podnartu — Vsako sredo od 8.—10. ure za vso živino. Na to prodajno mesto organizirajo dogon živine KZ Podnart, KZ Srednja Dobrava; za rogato živino tudi KZ Ljubno.

31. Na Bledu — Vsak torek od 8.—11. ure za vso živino. Na to prodajno mesto organizirajo dogon živine KZ Bled, KZ Ribno, KZ Zasip, KZ Bohinjska Bela.

32. V Gorjah — Vsak torek od 11.—13. ure za vso živino. Na to prodajno mesto organizira dogon živine KZ Gorje.

33. V Bohinjski Bistrici — Vsak torek od 8.—12. ure. Na to prodajno mesto organizirata dogon živine KZ Bohinjska Bistrica in KZ Koprivnik.

34. V Bohinjski Srednji vasi — Vsak ponedeljek od 8.—9. ure. Na to prodajno mesto organizira dogon živine KZ Bohinjska Srednja vas.

35. V Stari Fužini — Vsak ponedeljek od 14.—16. ure za vso živino. Na to prodajno mesto organizira dogon živine KZ Stara Fužina.

Za prodajna mesta, kolikor niso posebej navedena, se smatra prostor pred mostno tehtnico ali zadrugo, oz. prostor, ki se navadno uporablja za prodajo oz. zbiranje živine v nekem kraju.

Če odpade na katerega izmed navedenih dni, državno priznani praznik, se bo prodaja živine na določenih mestih, vršila takoj naslednji dan.

3. Sejmi za klavno živino, prašiče in drobnico, bodo v bodoče samo v Kranju, tako kot doslej, vsak ponedeljek v tednu.

Mesarska podjetja bodo vsak nakup živine na prodajnih mestih obračunavale samo s kmetijskimi zadrugami, le-te pa z živinorejci.

4. Mesarska podjetja lahko poleg nakupa živine od KZ na prodajnih mestih, kupujejo živino od kmetovalcev tudi na živinskih sejmih in na sedežu svojega podjetja (v klavnici). Za nakup živine od državnih posestev in ekonomij ni nobenih omejitev.

Ta način prometa s klavno živino se v okraju Kranj začne izvajati 16. januarja 1956.

Trgovinska zbornica
za okraj Kranj

Kaj ima na sporedu Radio Ljubljana

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00 radijski dnevnik in 22. uri. Oddajo »Želeli ste — poslušajte« ob nedeljah ob 14.00, ob delavnikih pa ob 14.35 uri. Kmetijski nasveti in Kmetijska univerza vsak delavnik ob 12.30 uri.

PETEK, 13. JANUARJA

11.45 Cicibanom — dober dan! (Milica Kitek: Velikan Morjan).
12.40 Popevke in ritmi.
14.25 Zanimivosti iz znanosti in tehnike.
16.00 Modni kotiček.
18.15 Pred mikrofonom so Štirje fantje in Veseli godci.
20.00 Tedenski zunanje politični pregled.
20.15 Elektronska in konkretna glasba.
21.00 Mednarodna radijska univerza.

SOBOTA, 14. JANUARJA

11.15 Slovenske pesmi pojeta Planinski oktet in Mariborski ženski komorni zbor.
11.45 Pojte z nami, otroci!
14.20 Pionirski kotiček.
15.30 Utrinki iz literature - Janko Čar: Pesmi.
16.00 Nove knjige.
18.55 Okno v svet: Konec indijskih maharadž.
18.35 Jezikovni pogovori.
20.00 Veseli večer.

NEDELJA, 15. JANUARJA

8.00 O športu in športnikih: S košarkarji v Egiptu.
10.00 Družinski pogovori.
11.15 Oddaja za Beneške Slovence.
12.00 Pogovor s poslušalci.
13.30 Pol ure za našo vas.
16.00 Po naši lepi deželi — Zvonko Kržišnik: Srečanje Andrejaša in Dragosnjaka.
17.30 Radijska igra — P. Slovinič: Deževje (ponovitev).
21.00 Kulturni razgledi.
22.15 Iz slovenske simfonične glasbe. Bogo Leskovic: Partita v h-molu. Marijan Lipovšek: Domovina, simfonična pesnitev.

PONEDELJEK, 16. JANUARJA

6.35 Pohorski fantje pojo in igrajo.
11.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — a) Zajček išče sonce (pravljica Mateja Rodeta) b) Muzikantove sanje.
14.05 Radijska šola za višjo stopnjo: Pesnik balad in romanc (Ob 100-letnici Aškerčevega rojstva).
15.30 Še pomnite tovariši . . .?
16.00 Zdravstveni nasveti.
18.00 Radijska univerza — Pučnik Janko: Zima in snežni plazovi.
20.00 Kulturni pregled.
20.15 Simfonični koncert orkestra Slovenske Filharmonije, solistka Jelka Stanič, dirigent Lovro Matačič, Zvonimir Cigliič: Obrežje plesalk, koreografsko - simfonična slika — Sergej Prokofljev: Koncert za violino in orkester št. 1 — Anton Bruckner: Tretja simfonija.

TOREK, 17. JANUARJA

11.45 Cicibanom — dober dan! (Dve zgodbici Vida Pečjaka).
13.30 Od melodije do melodije.
14.20 Pionirski kotiček.
15.15 Igra trio Kampič.
15.30 Utrinki iz literature — Youghill Kang: Streha iz ločja.
16.10 Z našimi solisti in skladatelji.
18.00 Zunanje-politični feljton: Preobilje in pomanjkanje v ZDA.
18.30 Sportni tednik.
20.10 Poje Slovenski oktet.
20.30 Radijska igra — Anny Tichy: Neznana mojstovina.
21.30 F. Schubert — F. Liszt: Dunajski večeri (Edith Farnadi).

SREDA, 18. JANUARJA

12.40 10 Chopinovih preludijev.
13.30 Šiptarske, bosanske in makedonske narodne pesmi.
15.30 Utrinki iz literature — Youghill Kang: Streha iz ločja.
15.45 Pojo mladinski zbori.
16.00 Družinski pogovori — Vladimir Cvetko: Naš odnos do otrokovega šolskega dela.
18.00 Iz naših kolektivov.
18.35 Zanimivosti iz znanosti in tehnike.
20.00 F. Flotow: Marta, opera v 4 dejanjih.

ČETRTEK, 19. JANUARJA

11.45 Josip Pavčič — mladini (glasbena oddaja za pionirje).
12.40 Poje ženski in moški zbor Fr. Prešeren iz Kranja p. v. Petra Liparja.
13.30 Spored popularne orkestralne glasbe.
14.25 Ljudsko-prosvetni obzornik.
15.30 Iz mladinske književnosti — La Fontaine: Basni (prevod Ada Škerlj).
16.00 Gospodinjski omnibus.
16.10 Glasbene uganke.
18.00 Domače aktualnosti.
18.30 Radijska univerza — Dr. Fran Zwitter: Vprašanje narodnega problema pri Slovencih.
20.00 Mladinska oddaja
20.20 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov — sodelujejo priljubljeni solisti in ansambli
21.00 Literarni večer — Jože Turk: William Saroyan po dvajsetih letih pisateljevanja.

11

Blisk pa svoje žrtve ni dokončal sam. Bil je dolg, hud boj. Njegovo telo je bilo pomendrano in razbito od rogov in parkljev, večkrat ga je jelen že skoraj stisnil ob tla, toda njegova moč in hitrost sta ga vsakikrat rešila. Ko je bila borba najhujša, je Blisk nenadoma zagledal, kako se je proti njemu pognalo sivo telo; slišal je divje maščevalno renčanje in ostro trganje nekih zob. Šele napad mlade volkulje je odločil borbo in kmalu je bil jelen samo še kepa krvavečega mesa.

12

Imela je čisto rdeče čeljusti, krvavela je in hropla, vendar se je z zmagoslavnim veseljem postavila poleg Bliska. »Ubila sva ga!« so govorile njene kretnje. Nato sta, ležeča na trebuhu, drug poleg drugega začela pojedino. Po volčjih zakonih je bil plen last tistega, ki ga je ubil. Toda Baloo, veliki vodja krdela, je namenoma kršil ta zakon. Začel je trgati Bliskovega jelena. Blisk se ni zmenil za to, kajti ni bil prepirljiv. Mlada volkulja pa se je divje vrgla na vsiljivca.

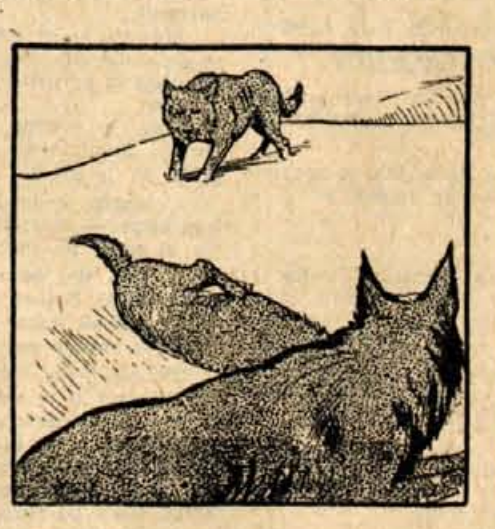

13

Z enim ugrizom je volkulja raztrgala Baloojevo ramo. Ta se je tuleč od bolečine in jeze vrgel nanjo. Hotela je zbežati v Bliskovo zavetje, toda bilo je že prepozno; poglavarjeve čeljusti so jo že držale za grlo in ko jo je čez trenutek spustil, je bil njen vrat ena sama krvava rana. Umirajoč se je zavlekla do Bliska. Ko je začul njeno pridušeno ječanje, se je v njem vzbudil duh Velikega Danca - psa kavalirja, ki je dolžan braniti samico.

14

Zarjul je svoj poziv na dvoboj. Počasi, komaj za prst vsakikrat, sta se sovražnika začela pomikati drug proti drugemu. Bližnji volkovi so pustili pojedino in se strnili v krog smrti, v katerem je moral eden od borcev obležati mrtev. Blisk je imel pol toliko let kot Baloo in to mu je pomagalo tako glede moči kakor tudi odpornosti. Toda poglavar se je vse življenje boril; bil je zvit in prometen v vojni umetnosti, kajti le tako se je lahko obdržal na čelu plemena.

DROBIŽ

V Usnjarskem tehniku v Domžalah so bili letošnji učni uspehi v ponos vsem. V prvem letniku je bilo imenovanih 12, v drugem 1, v tretjem 8 in v 4 frije. Najslabši so imeli po 3 slabe ocene, največ pa je bilo takih z eno slabo oceno. Prejšnja leta je bil najmanj eden izključen zaradi slabih uspehov in slabega vedenja; tokrat se to ni zgodilo. Upajmo, da bo tudi drugo polletje minilo brez kazni. Videti je, da imajo dijaki letos resnejši odnos do učenja.

Prostovoljno gasilsko društvo v Kranju bo imelo 21. januarja ob 19. uri v društvenih prostorih na Gasilskem trgu 3 redni letni občni zbor. Razen članov se ga bodo udeležili prav gotovo tudi podporni člani, saj je vsakomur v interes, da ve, kaj dela društvo, katerega član je tudi sam.

Zdravstveni tečaj za žensko mladino v Kamniku je organiziral Okrajni odbor društva Rdečega križa. Tečaj je trajal 7 dni in se ga je udeležilo 30 deklet iz najoddaljenejših vasi Kamnika in Tuhinjske doline, med njimi celo 12 iz okolice Ljubljane. Predavali so zdravniki in medicinske sestre ljubljanske bolnice. Tečajnice so imele po 9 ur predavanj in praktičnih vaj in so si pridobile v tem času precej znanja o zdravstvu in higieni. Ob koncu so jim bile razdeljene diplome.

Na občnem zboru jeseniškega kegljaškega kluba so razen doseženih uspehov ugotovili, da je število članstva precej padlo. Temu je vzrok predvsem, ker klub nima kegljišča, zato so razpravljali o novem štiristeznem kegljišču, v katerega so do sedaj vložili že 20 milijonov dinarjev. Ne morejo pa dobiti sredstev, da bi kegljišče dogradili.

Predsednik republiškega odbora metalurških sindikatov Jože Plevnik bo o svojem bivanju v Ameriki predaval v oviru Ljudske univerze na Jesenicah.

Na Jesenicah so odprli trgovino kmetijske zadruge, ki ima predvsem na zalogi razne kmetijske pridelke. Ker do sedaj na Jesenicah take trgovine še ni bilo, je precejšnje zanimanje zanjo.

V novem železniškem poslopju na Jesenicah so odprli tudi postajno restavracijo z bifejem. Ob ogledu poslopja se vsakdo ustavi tudi v njej.

Tudi v jeseniški Ljudski univerzi so po počitnicah pričeli s poukom. Za tečaje je precejšnje zanimanje, tako da je danes na Jesenicah tečaj angleščine I., II. in III. razreda, tečaj angleščine za prosvetne delavce, tečaj nemščine I. in II. razreda, tečaj strojepisja in stenografije s skupno 218 tečajniki.

Dijaki ljubljanskega učiteljišča so svoje letošnje počitnice prebili na Jezerskem. Da so si zagotovili sredstva, so priredili lutkovno predstavo »Rdeča kapica«, svoj prosti čas pa so preživeli na smučiščih. Za denar ki so ga dobili od lutkovnih predstav, so lani preživeli svoje počitnice na otoku Krku. Po svoji iniciativi so si ustvarili prijetne počitnice, ne da bi čakali na pomoč drugih.

Planinsko društvo Kranj je v sredo organiziralo zanimivo predavanje za vse prijatelje planinstva. Znani alpinist, ki je tudi jugoslovanski kandidat za ekspedicijo na Himalajo, Ciril Debeljak, je predaval o francoskih alpah in Dolomitih. Predavanje je bilo spremljano s skioptičnimi slikami.

Občinski komite LMS Kranj je organiziral seminar za mladinske voditelje. Seminarja se bodo udeležili zastopniki vseh mladinskih osnovnih organizacij. Priznani strokovnjaki bodo predavali o družbenem upravljanju, šolskem svetu, vlogi mladine na vasi in drugih aktualnih gospodarskih vprašanjih ter odnosih v zunanje-političnem življenju.

Malo je šol pri nas, ki bi imele tamburaški pionirski orkester, kot ga ima osnovna šola v Begunjah. Pod vodstvom Štefke Potočnik redno vadi 12-članski zbor mladih tamburašev. Njihov nastop v tovarni »Elan« je bil sprejet z velikim odobravanjem.

V obrtniški zbornici na Jesenicah je bil v nedeljo drugi letni redni občni zbor Obrtniškega kulturnega društva Jesenice. Pri pregledu sklepov zadnjega občnega zbora so ugotovili, da niso bili vsi realizirani, ker se društvo še bori z začet. težavami. Člani so dokaj kritično ocenili in grajali nekatere obrtnike, ki se v društvu ne udejstvujejo. Ker je uspelo dobiti društvu primeren lokal, upamo, da bo novo izvoljeni odbor imel več sreče pri nadaljnjem delu.

DPD »Svoboda« Hrušica je v soboto zvečer na občnem zboru pregledala svoje dvoletno delovanje. Zbor je bil dobro obiskan. Med drugim so se ga udeležili tudi zastopnik Zveze Svobod in prosvetnih društev Slovenije, zastopnik Svobode Jesenice in sekretar jeseniškega občinskega komiteja ZKS **Ivo Ščavničar.**

KOLINE SO MU DIŠALE

V noči od nedelje na ponedeljek je neznanec obiskal na Perovem v Kamniku shrambo pri hiši, kjer so prejšnji dan klali zajetnega prašiča. Hotel se je na lahek način preskrbeti s kolinami, pa mu ni uspelo. Domači so zaslišali ropot in so neljubega gosta pregnali.

Nesreče

Ponočnjaki, ki so se okajeni vračali iz gostilne, so na Zapricah v Kamniku iz objestnosti polomili leseno ograjo pri nekem vrtu in jo vrgli čez cesto. Delavec, ki se je zgodaj zjutraj peljal s kolesom na delo, je v temi zadel ob oviro na cesti. Razen udarca pri padcu, ni bilo hujše nesreče. Razgrete ponočnjake bi bilo treba vpreči, da sami postavijo novo ograjo.

Mesar Ambrož Janče iz Komende se je kasno vračal s kolin proti domu. Mimogrede je še stopil v gostilno. Ko je prečkal ozko brv pri žagi, je omahnil v dva metra globoko vodo in utonil. Sosed, ki je zjutraj zastonj čakal na klavca, ga je šel iskat na dom, našel pa ga je mrtvega v Pšati. Nesreči je kumoval alkohol.

S · sodišča

Ida in Anica Rajhard sta se pred kratkim na Okrajnem sodišču v Kranju zagovarjali zaradi zagrešenih tatvin. Tako je bilo Idi Rajhard očitano, da je že 27. II. 1953 v Križah, v bližini železniške postaje v pogovoru z nekim moškim, istemu ukradla ročno zapestno uro, vredno približno 6000 dinarjev. Skupaj z Anico Rajhard pa je nekaj časa za tem iz neke kleti v vasi Gozd vzela 17 kg svinjskega mesa v vrednosti približno 4500 dinarjev. Obe sta tudi dejanji v glavnem priznali. Idi Rajhard se je očitalo še druge tatvine, vendar pa za te tatvine ni bilo zadosti dokazov, zato jo je sodišče oprostilo. Glede dejanj, zaradi katerih je obe obdolženki spoznalo za krivi, je Ido Rajhard obsodilo na 3 mesece, Anico Rajhard pa na 2 meseca zapora.

— — —

Ivan Škofic iz Mlake pri Kranju je v maju lani v Naklem pred Gasilskim domom nekajkrat s kamnom udaril Franca Bajžlja iz Naklega ter mu povzročil bolečo oteklino. Za to dejanje se je moral zagovarjati pred sodiščem ter je bil zaradi tega surovega napada obsojen na 15 dni zapora.

— — —

Franc Postudenšek iz Zakala, **Jože Žagar** iz Okroglega pri Kamniku ter **Izidor Komotar** iz Bistrišice, so v aprilu lani proslavljali Podstudenškov odhod k vojakom. Pri nekem kmetu v vasi Senožet, so popili nekaj žganja, nato pa se podali v vas Lenart k nekemu drugemu kmetu, kjer je bil ples. Pred to hišo so se kmalu stepli ter so pri tem pretepu navedeni fantje s palicami in kamenjem poškodovali Jožeta Škerjanca in Antona Železnikarja tako, da sta dobila oba krvave rane in podpludbe na čelu. Za ta »fantovski« pretep jih je sodišče obsodilo vsakega na 3 mesece zapora.

Izžrebanci novoletne nagradne križanke „1956“

Med žrebanjem, ki je javno, je zelo zanimivo. Na levi zgoraj: 377 pisem z rešitvami nagradnih križank

1. nagrado Košnik Stane, Kranj, Jenkova 1; 2. nagrado Perčič Franc, Cerklje 82; 3. nagrado Marčan Marko, Huje 13; 4. nagrado Markelj Kati, Ljubno 35, Podnart; 5. nagrado Colnar Peter, Prešernova cesta 19, Kranj; 6. nagrado Pretnar Jakob, Delikatesa, Kranj; 7. nagrado Grilc Franc, Trata 11, Cerklje; 8. nagrado Vera Vencelj, Kranj, Savski breg 16; 9. nagrado Andrej Perne, Kranj, Titov trg 11; 10. nagrado Kerč Majda, Predoslje pri Kranju; 11. nagrado Pokljukar Franc, absl. p. Zg. Gorje 67, Bled; 12. nagrado Gantar Ana, Kranj, Tomšičeva 13; 13. nagrado Kern Dolfe, Kranj, Huje 83; 14. nagrado Vidmar Leon SGP »Projekt«, Javornik.

šport ★ šport ★ šport

Tržičani skrbe za smučarski naraščaj

Nižja gimnazija iz Tržiča je imela med zimskimi počitnicami svoj tradicionalni tedenski smučarski tečaj na Kofcah. To pot se je tečaja udeležilo 32 dijakov in dijakinj. Udeležence so trenirali znani tržiški smučarji Slavko Lukanc, Janko Krmelj, Lojze Polajnar in Franci Pretnar. Prvi uspehi tečaja so se pokazali ob zaključnem tekmovanju, ko so tekmovali v smuku in slalomu z višinsko razliko 100 metrov. Najboljši so bili: Slavko Čadež, Stanko Dolžan, Janez Hladnik, Vili Špehar itd. K temu moramo pripomniti še to, da so nekateri tečajniki otli v tem tednu prvič v življenju na smučeh in da so kljub temu dosegli zadovoljive rezultate. Da je tečaj dobro uspel, se mora prireditelj zahvaliti za pomoč občinskemu ljudskemu odboru, podjetjem iz Tržiča in Planinskemu društvu. Takšno delo tržiških smučarjev naj bo za vzgled ostalim smučarskim klubom, ki še vedno premalo pazijo na razširitev smučarskega športa med mladino.

Co.

Udeleženci enega izmed smučarskih tečajev v Tržiču

Jeseničani republiški prvaki?

JESENICE : LJUBLJANA 1:0
Jesenice, 12. januarja.

Včeraj je bila na Jesenicah odigrana prvenstvena tekma v hokeju na ledu med Ljubljano in moštvom Jesenic. V zelo napeti in razburljivi igri, zlasti v tretjem delu igre, je zasluženo zmagala domača ekipa z rezultatom 1:0 (0:0, 1:0, 0:0). Edini gol, ki ga je dosegel Dušan Brun, pa je povzročil precej razpravljanja, ker ga sodnik Koše iz Ljubljane in Perkuš iz Celja nista hotela priznati. Šele po skoraj 20 minutnem prerekanju sta priznala gol, ki je bil očiten. Po tej zmagi Jeseničanov že skoraj lahko rečemo, da bodo Jeseničani letošnji republiški prvaki v hokeju na ledu.

U.

VSAK NAROČNIK »GLASA GORENJSKE«, KI IMA PORAVNANO NAROČNINO VSAJ ZA EN MESEC VNAPREJ, JE NEZGODNO ZAVAROVAN!

37

— Lepe sanje, le da bi jih ne pokvarila tista nevihta, ko je potem ostal sam. Brez Mary in brez tistega lepega otroka.

Otrok? Ne ve, ali je bil fantek ali punčka. Imel je dolge skodrane laske kakor punčka. In imel je hlačke, kratke hlačke, kakor fantek.

— Vse to bi bilo lahko danes resnica, da ni bilo te preklete vojne. Zdaj gre res h kraju. Toda leta so minila in... — razmišlja Irwing.

Letalo prodira v temo.

— Kdo ve, kje je zdaj Mary? — se sprašuje Irwing in stiska njen robček, ki ga mu je dala takrat v spomin. Če se je javila v vojsko (ni ji utegnil ubraniti), potem... Odgovora na potem ne more najti. Življenje je v teh letih razmetalo ljudi na vse strani sveta in ko se bodo vračali, mnogih ne bo.

Prvi svit je začel brisati temo in ugašati zvezde. Zemlje ni bilo več. Pod njim se je zaleskétalo morje. Valovilo je. Tu pa viharja niso čutili.

— O morje! s hripavim zanosnim glasom! — je zarecitiral John stih iz neke Wihtmanove pesmi in se obrnil k Irwingu: — Poznaš to pesem? —

— Ne.

— Wihtmanova je. Pesem o morju. V njej je tudi verz: Samo najhujši boj, porazi, zmote lahko te narede največjega! In potem: Samotnost tvojo vidim — nekaj vedno iščeš, a zaman...

John ni povedal vse pesmi. Zato ga je Irwing razumel napak. Mislil je, da je John uganil, kaj ga grebe v srcu. Toda on ni mislil tako, Morje, ki je valovilo s svojimi belogrivimi konji (primera je Wihtmanova), ga je spomnilo pesmi poeta, ki ga je oboževal.

Irwing pa je mislil naprej:

— Da bo hotela invalida za moža? — Kdo bi mu odgovoril? Kdo pozna resnično pripravljenost ženske duše žrtvovati se za drugega. Morda bi se mu ne odpovedala zaradi denarja, zaradi bogastva, ki ga bo podedoval po očetu. Ženska duša je kakor računica, mu je rekel nekoč tovariš na univerzi.

— Ne! Ne! Mary ni bila računica. Mary me je resnično ljubila. Bogastva in denarja ni nikoli jemala v misel.

In ponovil si je zopet stavek njenega pisma:

— Tvoja, večno tvoja, če me boš še ljubil, ko se vrneš. Mary.

To ga je pomirilo.

Letalo je prodiralo v prostor in v daljavi se je zarisala zemlja. Tam na severu je bil sneg in vmes je bilo morje. Tu pa ni bilo zime in pozdravljala jih je zemlja z živimi barvami.

Motorji so se ustavili. Le vijaki so se še vrteli in letalo se je dotaknilo tal, nekoliko odskočilo, nato pa zdrselo po letališču in se ustavilo.

Bari.

John in Irwing sta izstopila. Ranjence so nosili v avtomobile. Svetli težki bombniki so čakali, da poletijo na sever. John jih je gledal:

— Morda bodo leteli čez ono piramidasto goro, kjer je bila bitka, — razmišlja John. Borci so se prav gotovo že vrnili tja in zopet jih bodo opazovali kakor takrat.

— Kdo ve, če so še živi? — se mu je vrezala v dušo trpka misel. Potem pa ga je potegnil Irwing za seboj:

— Gledaš, kakor da ne bi še nikoli videl letal.

John mu je povedal, kaj je razmišljal.

Poiskala sta informacijski urad. Mnogi so čakali tam in uvrstila sta se v vrsto. Ko sta prišla do okenca so ju poslali h komandantu letališča.

Sprejel ju je hladno in zvedela sta, da bosta morala počakati toliko časa v Bariju, dokler ne bodo dobili potrebnih informacij londonske vojne oblasti, kamor sta bila pristojna. Kljub temu pa jima je dal napisati potrdilo v začasno legitimacijo ter ju poslal na finančni odsek, kjer so jima dali vsakemu dvajset tisoč lir za prve potrebe. Nekam hladno je gledal na partizanski odlikovanji na njunih prsih in jima naročil, da se morata javiti vsak dan, dokler ne bosta nadaljevala poti domov, na dopust, ki jima je pripadal.

Ogledala sta si mesto, nato pa sedla v neko kavarno na obrežju. Naročila sta wisky s sodo in se potopila v časopise, ki so poročali o zmagah na vzhodu in zahodu in seveda tudi v Italiji. Nista se zmenila za družbo, ki je sedla k sosednji mizici. Čutila sta se kakor izobčenca od trenutka, ko sta se poslovila od komandanta letališča. Le John je mimogrede pogledal družbo. Bila sta dva letalska oficirja in dve dekleti, oblečeni v uniformo letalskih pomožnih čet.

— Telegrafistki, — je pomislil John.

Družba pri sosednji mizici je bila vesela. Enemu izmed oficirjev se je poznalo, da je nekoliko preveč pil. Zagledal je brezrokega vojaka. Irwing in John namreč nista nosila činov. Ko je Irwing odložil časopis, ga je oficir vprašal:

— S fronte, prijatelj?

— Ne. Iz Jugoslavije!

— In vaš prijatelj?

— Tudi.

— Prisedita, prijatelja! Prisedita! Ne bojta se popiti čašice z oficirji! Tudi pri nas smo tovariši, čeprav nismo komunisti kakor v Jugoslaviji.

— Oprostite, gospodje! Tudi midva sva oficirja!

— Potem se spoznajmo! Jaz sem poročnik Smitth!

— In jaz major John Cowley!

Čeprav ni imel častniških znakov, je ta odgovor pijanega poročnika iztreznil, da je rekel:

— Oprostite, gospod major.

— Nimam kaj, je rekel John, — in se zopet zatopil v branje.

Medtem je temnolasa telegrafistka gledala brezrokega vojaka. Tudi on se je srečal z njenimi očmi. Tako znana se mu je zdela. Podobna Mary. Že jo je hotel vprašati, ko je zaslišal drugega oficirja:

— Kam ste se zamislili, gospa Leish?

— Nikamor, — je rekla.

— Ni Mary! Ni!

Ni je več gledal. Ona pa ga je še opazovala. Potem pa je stopila k njemu:

— Ne spodobi se, a oprostite! Tako zelo ste podobni nekemu mojemu prijatelju iz mladih let.

— Tako? Jaz sem poročnik Emerson.

— Emerson?

— Irwing Emerson, — je ponovil

Prebledela je. Noge so se ji zašibile in kriknila je, da so se vanjo ozrli vsi gostje.

— Irwing!

Bila je Mary.

— In rekli so mi, da si mrtev.

— Ne. Živ sem. A brez roke.

Nista si segla v roke. To čudno srečanje in tuje ime ga je zadržalo, da ni planil k njej. Rekel je samo:

— Poznate ta robček?

— Da. Dala sem ti ga oni večer, preden je izbruhnila vojna.

— In zdaj se ne pišete več Person, ampak Laish, — je iztisnil z bolečino iz sebe.

John je strmel. Ničesar ni razumel. In strmeli so tudi tisti, ki so bili prišli z Mary.